

Näin tehtiin Keuruun Soittajapoikien 60-vuotishistoriikki Toimittajataitojen käyttö ja kasvu kirjan tekemisessä

Eeva Jyrinki

Tekijä Eeva Jyrinki	Ryhmätunnus VIESTI09K
Raportin nimi Opinnäytetyöraportti	Sivumäärä 58 + 13
Ohjaaja Miisa Jääskeläinen	
Tämä raportti käsittelee historiikkikirjan kirjoittamista. Tekijä kirjoitti historiikkikirjan yhdistettynä työharjoitteluna ja opinnäytetyönä. ”Ja soitto soi” -kirja kertoo Keuruun Soittajapojat -nimisestä nuorisopuhallinorkesterista, joka täytti 60 vuotta vuonna 2012. Aiheen valintaan vaikutti tekijän omakohtainen Soittajapoika-tausta. Juhlavuoden 2012 julkaisuista vastasi erityinen hanketyöryhmä, jonka puheenjohtajana toimi DI Jorma Haapamäki. Historiikkitoimittajien lisäksi työryhmään kuului orkesterin ja Keuruun kaupungin edustajia. Julkaistu historiikkipaketti sisältää kirjan, DVD-filmin ja CD-tallenteen. Hankkeen kustansi Keuruun kaupunki. Toimeenpanevana yksikkönä oli Keuruun vapaa-aikatoimen kulttuuritoimi. Keuruun Soittajapojat on opettaja Erkki Haapamäen vuonna 1952 perustama nuorisopuhallinorkesteri, joka huippuvuosinaan 1970- ja 80-luvuilla voitti seitsemän kertaa sarjansa suomenmestaruuden. Orkesterin parissa sadat nuoret ovat vuosien mittaan saaneet mahdollisuuden soitonopetukseen ja musiikin harrastamiseen. Monet ovat päätyneet musiikin ammattilaisiksi. Historiikkihankkeella haluttiin tallentaa Erkki Haapamäen elämäntyö ja orkesterin maineikas historia nykypolvea kiinnostavalla tavalla. Raportti kuvaa historiikkiprosessia alkuideasta painetuksi kirjaksi asti. Kirjoittaja kuvaa ja analysoi journalistisesta näkökulmasta käsin kirjan kirjoittamisen tiedonhankintaa, haastattelumenetelmiä ja aineiston työstämistä. Lisäksi tarkastellaan yhteistyötä hanketyöryhmän, taiton ja painon kanssa. Raportin lopussa tekijä tiivistää kokemuksensa historiikkiprojektin aikana oppimistaan asioista ja analysoi sitä, mitä hyötyä toimittajan tiedoista ja taidoista oli käytännössä, miten ne prosessin myötä karttuivat, ja mitä olisi voinut tehdä toisin. Keuruun Soittajapojat -historiikkihankkeella haluttiin osaltaan elvyttää nykyisen orkesterin hiljentyntä toimintaa. Historiikkikirja, DVD ja CD julkistettiin juhlakonsertissa 18.3.2012 Keuruulla. ”Ja soitto soi” -kirja on tämän raportin liitteenä.	
Asiasanat Historiikit, tiedonhankinta, haastattelumenetelmät, Keuruun Soittajapojat	

Degree programme in Journalism

Authors Eeva Jyrinki	Group or year of entry VIESTIK09
The title of thesis Making of the Short History Book of Keuruun Soittajapojat for its 60th Anniversary, The use and the growth of journalistic skills during the process of writing a book	Number of pages and appendices 58 + 13
Supervisor Miisa Jääskeläinen	
This report describes and analyzes the process of writing a book. The author wrote a short history book, as a combined thesis and practical training in journalism. This book, entitled “Ja soitto soi,” tells of a brass orchestra called Keuruun Soittajapojat, which had its 60th anniversary in 2012. The author herself played in the orchestra in the 1970s; this had an effect on the choice of subject for this thesis. A special project team was established for the festival in the year 2012. The Chairman of the group was Mr. Jorma Haapamäki. History editors, representatives of the orchestra and the Keuruu township made up the team. The “history package” included a book, DVD and CD. The project was financed by the Keuruu township, on behalf of which the executive unit was the cultural department. Keuruun Soittajapojat is a youth brass orchestra which was founded in 1952 by the teacher Mr. Erkki Haapamäki. During the most successful years in the 1970s and 1980s the orchestra won the Championship of Finnish Youth Brass Orchestras seven times. Hundreds of kids and teens have received the opportunity to study music in the orchestra. Many of the players have later become professional musicians in various areas of music. The aim of the history project was to preserve the lifetime work of Mr. Erkki Haapamäki, as well as the prestigious history of the orchestra. The author describes from the journalistic point of view this history-writing project, from the first idea to the artifact, and analyzes the data collection, interview methods and working with the material. She also observes the co-operation among the project team, desktop publishing person and the printing house. The author analyzes the use of journalistic skills in practice and the growth of professional expertise throughout the process, and summarizes what could have been done differently. The history project team also aimed to revive the present activity of the band, which now has slowed down. The history book, DVD and CD were released on 18th March 2012 at the Celebration Concert in Keuruu. The “Ja soitto soi” book is enclosed in this report.	
Key words Short histories, data collection, interview methods, Keuruun Soittajapojat	

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Toimeksiantaja Keuruun kaupunki, vapaa-aikatoimi	3
1.2	Keuruun Soittajapojat	4
1.3	Juhlavuoden 2012 hanketyöryhmä.....	5
2	Teoreettinen viitekehys.....	7
2.1	Keuruun Soittajapoista aiemmin tehdyt tutkimukset ja historiikit	7
2.2	Muut historiikit	9
2.3	Puhallinmusiikki ja Keuruun Soittajapojat murroksessa	11
3	Tiedonhankinta.....	14
3.1	Soittajarekisterin luominen.....	14
3.2	Haastattelut	17
3.2.1	Haastattelulomake vuosien 1952–2012 soittajille.....	17
3.2.2	Muut haastattelut	21
3.3	Valokuvat ja julkaisuluvat.....	24
3.4	Keuruun Soittajapoikien arkisto	26
3.5	Radio- ja tv-ohjelmat.....	27
4	Kirjan kirjoittaminen.....	29
4.1	Kirjan suunnittelu ja rakenne.....	29
4.2	Taitto- ja painoaikataulu	31
4.3	Kirjoitusprosessi.....	33
4.3.1	Journalistiset tyylit rakenteessa	35
5	Opinnäytetyöstä opittua	39
5.1	Tavoitteiden toteutuminen eri toimijoiden osalta	39
5.1.1	Toimeksiantaja	39
5.1.2	Keuruun Soittajapojat	39
5.1.3	Hanketyöryhmä	40
5.1.4	Tekijä.....	41
5.2	Koulutuksen ja työn kohtaaminen	43
5.3	Prosessin arviointi ja niistä opitut asiat, kehittämisehdotuksia.....	45
5.3.1	Jälkitoimenpiteitä ja havaintoja	46
5.3.2	Kehitettävää yhdistyksille ja järjestöille.....	46
5.3.3	Jatkotutkimuksen aiheita	47
5.4	Mitä tekisin toisin	47
5.4.1	Taitto	47

5.4.2	Kuvat.....	48
5.4.3	Oikoluku.....	50
5.4.4	Työpäiväkirja.....	52
5.4.5	Soittajarekisteri.....	53
5.4.6	Haastattelulomake	53
5.5	Matkalla kirjailijaksi	54
6	Historiikinkirjoittajan huoneentaulu.....	57
	Lähteet.....	59
	Liitteet.....	60

1 Johdanto

Keuruu on Keski-Suomessa sijaitseva noin 11000 asukkaan maaseutukaupunki, joka sijaitsee 60 kilometriä Jyväskylästä lounaaseen. Keuruu on rakennettu neljälle saarelle ja se tunnetaan erityisesti kauniista luonnostaan sekä monipuolisesta kulttuuristaan. Muun muassa Päivälehdessä eli nykyisten Helsingin Sanomien syntysanat on lausuttu Keuruulla.

Keuruu oli vahvasti mediaotsikoissa vuoden 2012 varuskuntien lakkauspäätösten yhteydessä. Keuruun lakkautettava varuskunta liittyi kiinteästi Keuruun Soittajapoikien historiaan, koska orkesteri toimi varuskunnan soittokuntana 1960-luvun lopulta 1980-luvun alkupuolelle.

Asuin Keuruulla lapsuus- ja nuoruusvuoteni, kaikkiaan yli viisitoista vuotta. Kävin siellä kouluni ja soitin nuorisopuhallinorkesteri Keuruun Soittajapoijissa trumpettia vuodesta 1966 vuoteen 1974.

Tein opinnäytetyöhöni kiinteästi liittyvää työharjoittelua Keuruun kaupungille käytännöllisesti katsoen kevästä 2010 alkaen kevääseen 2012. Toimin ensisijaisesti Keuruun Soittajapoikien 60-vuotisjuhlahistoriikin kirjoittajana.

Historiikkihanketta varten perustettiin erityinen työryhmä. Hanketyöryhmän tavoite oli saada aikaan juhluvuden 2012 kevään 60-vuotisjuhlakonsertissa julkistettava historiikkipaketti. Suunnitelmissa olivat historiikkikirja ja DVD-filmi, jotka kertoisivat perustaja Erkki Haapamäen mittavasta vapaaehtoistyöstä orkesterin parissa ja valottaisivat orkesterin merkitystä yksittäisille soittajille vuosien varrelta. Lisäksi historiikkipakettiin haluttiin liittää Keuruun Soittajapoikien vuonna 1981 levyttämä LP, joka remasteroitaisiin CD:ksi. Äänite sai aikoinaan valtakunnallista kiitosta muun muassa YLE:n Kunniapunnus-palkinnon myötä.

Juhluvuden hankkeella haluttiin osaltaan myös virkistää Keuruun Soittajapoikien toimintaa, joka on viime vuosina huomattavasti hiljentynyt. Historiikkipaketin tuottajana

toimi Keuruun kaupunki ja se toteutettiin talkootyönä tekijöiden kulukorvauksia vastaan.

Oma prosessini historiikkikirjan suhteen käynnistyi aloituspalaverin ideoinnin lisäksi melko pian konkreettisella työllä ajantasaisen soittajarekisterin keräämiseksi ja päivittämiseksi. Historiikkiaineiston keräämisen lisäksi rekisteriä tarvittiin koko hankkeen kannalta erilaisten tapaamisten järjestämiseen ja muuhun yhteydenpitoon sekä luonnollisesti juhlakonsertin kutsujen postittamiseen. Rekisteri käsittää 360 soittajan tiedot. Rekisteriä käsitellään yksityiskohtaisemmin tämän raportin luvussa 3.1.

Soittajarekisterin lisäksi historiikkihankkeen kannalta olennaista oli soittajien muistojen ja kokemusten sekä muun aineiston kerääminen. Tätä varten laadin haastattelulomakkeen, jota kommentoitiin ja korjattiin hanketyöryhmän palaverissa ennen postitusta. Haastattelulomakkeesta olen kertonut tarkemmin luvussa 3.2.1.

Muihin tehtäviini yhdistetyssä opinnäytetyössä ja työharjoittelussa kuuluivat muun muassa hanketyöryhmän palaverikutsujen ja -muistioiden laatiminen ja jakaminen, muu tiedotus ja yhteydenpito soittajiin ja mediaan sekä lehtijuttujen laatiminen hankkeen tiimoilta. Raportin liitteenä olevat paikallislehti Suur-Keuruun artikkelit haluan tallentaa kuvaamaan projektin etenemistä vuodesta 2010 vuoteen 2012 sekä historiallisena ajankuvana muutenkin kuin Soittajapoika-juttujen osalta.

Tässä raportissa kerron ”Ja soitto soi” -kirjan tekemisestä lähinnä omakohtaisena journalistisena kokemuksena. Lisäksi analysoin kirjaprosessia viitekehysineen ja tarkastelen vuorovaikutustani hanketyöryhmän sekä taiteijan ja painotalon kanssa. Raportin loppukappaleissa tiivistän prosessista oppimani asiat. Tarkastelen myös, mitä hyötyä käytännön työssä oli toimittajan tiedoista, taidoista ja journalistikoulutuksesta, ja mitä tekisin nyt toisin. Viimeisenä listaan historiikkikirjoittajan huoneentaulun. Toivon, että kokemuksistani on konkreettista hyötyä tuleville historiikin tai muun yhtä laajan journalistisen julkaisun ja tämäntyyppisen opinnäytetyön tekijöille.

1.1 Toimeksiantaja Keuruun kaupunki, vapaa-aikatoimi

Keuruun kaupungin vapaa-aikatoimi huolehtii liikunta-, nuoriso- ja kulttuuripalvelujen tuottamisesta paikkakunnalla. Vapaa-aikatoimen vs. päällikkönä toimi vuodesta 2009 alkaen liikuntatieteiden maisteri Heli Peltola, joka tätä kirjoitettaessa tuli valituksi vuoden 2012 lopulla vapaa-aikatoimen päälliköksi. Vapaa-aikasihteeri Virva Asp vastaa vapaa-aikatoimessa lähinnä kulttuurin tuottamisesta ja toimi esimiehenäni hoitaessani Keuruun Soittajapoikien 60-vuotishistoriikkityötä ja siihen liittyviä tehtäviä.

Kulttuurin eri muodoista on Keuruulla pitkät ja monitahoiset perinteet. 1800-luvun loppupuolella Keuruun kauniissa maisemissa inspiroituvat monet eri alojen taiteilijat; muun muassa Gallén-Kallela, Järnefeltit, Juhani Aho ja Swanin sisarukset. Päivälehdessä eli nykyisen Helsingin Sanomien syntysanat lausuttiin Keuruulla (Keuruun museo. <http://www.keuruu.fi/museo/kirkkoherrat.html>). Martin Wegelius sai Lehtiniemen musikaalisessa pappilassa vieraillessaan kimmokkeen Helsingin Musiikkiopiston eli nykyisen Sibelius Akatemian perustamiseen.

Keuruun oma runoilija Einari Vuorela tunnetaan keskisuomalaista luontoa ylistävänä runoilijana. Keuruulla jaetaan joka toinen vuosi Einari Vuorela runopalkinto, joka on maassamme suurin runouteen suunnattu palkinto, suuruudeltaan 8500 €. Palkinto sai alkunsa vuonna 1997 Keuruun kaupungin kulttuuritoimen ja Einari Vuorela -seuran yhteistyöstä. Vuonna 2011 palkinnon sai Saila Susiluoto runoteoksestaan Carmen.

Vapaa-aikasihteeri Virva Aspilla oli ennestään käytännön kokemusta kirjojen ja äänitteiden tuottamisesta Keuruun kaupungin puolesta. Hänen merkityksensä hanketyöryhmän keskiössä, sihteerinä ja personoituneena kulttuuri- ja ideageneraattorina oli historiikkihankkeen suhteen huomattavan suuri. Tässä yhteydessä on perusteltua mainita Virva Aspin vakava sairastuminen heti historiikkihankkeen alkumetreillä, josta syystä koko hanke jäi vuoden 2010 aktiivisen alun jälkeen pysähdyksiin lähes vuodeksi. Virva Asp sai vakavan aivoinfarktin ja aivoverenvuodon kesällä 2010 heti historiikkia varten järjestetyn soittajatapaamisen (liite 2) ja haastatteluvideointien jälkeen. Virva Asp on itse kertonut sairastumisestaan Eeva-lehden helmikuun numerossa 2012.

1.2 Keuruun Soittajapoijat

Keuruun Soittajapoijat syntyi kansakoulunopettaja Erkki Haapamäen toimesta vuonna 1952 ja se toimi pitkään koulun harrastekerhona. Pienestä kahdeksan nuorukaisen kerhosta kasvoi vuosien mittaan kolmitasoinen orkesterikoulu, jonka esiintyvän orkesterin riveissä on 60 vuoden aikana soittanut 360 puhallinsoittajaa. Aktiivisimpina toimintavuosinaan 1970- ja 1980-luvuilla esiintyvässä orkesterissa oli pitkään keskimäärin 40 soittajaa.

Keuruun Soittajapoikiin kuuluu nimestään huolimatta paljon tyttöjä. Alkuvuosien jälkeen tyttöjä on ollut koko ajan noin puolet orkesterin kokoonpanosta ja tyttövaltaiseksi orkesteri kääntyi vuonna 1975. Esiintyvään orkesteriin on vuosina 1952–2012 kuulunut kaiken kaikkiaan 202 tyttöä (Jyrinki 2012, 14). Orkesterin nimenmuutosta on aikojen kuluessa tästä syystä mietitty, mutta orkesteri toimii edelleen entisellä nimellään.

Erkki Haapamäki oli Soittajapoikien pitkäaikaisin johtaja, joka teki perheineen tunteja laskematta vapaaehtoistyötä orkesterin parissa. Keuruun Soittajapoijat voitti Haapamäen johtajavuosina useita kertoja suomenmestaruuden valtakunnallisissa nuorisopuhallinorkesterikilpailuissa ja esiintyi lukuisilla vaativilla ulkomaanmatkoilla sekä radio- ja tv-ohjelmissa. Orkesteri toimi myös Keuruun varuskunnan varuskuntasoihtokuntana 1960-luvun lopulta 1980-luvun alkuun.

Erkki Haapamäen jälkeen orkesteria ovat vetäneet useat kapellimestarit. Koulun kerhotoiminnan loputtua orkesteri siirtyi kansalaisopiston harrastekerhoksi ja syksyllä 2011 se siirtyi Keuruun musiikkiopiston opetusryhmäksi, jossa muodossa se toimii tälläkin hetkellä, tosin huippuvuosista huomattavasti hiljentyneenä. Vuoden 2012 keväällä esiintyvässä A-orkesterissa oli 11 jäsentä ja pienten puhaltajien harjoitusorkesterissa 15 jäsentä. Orkesterin toiminnallinen ja sisällöllinen vastuu on Soittajapoijat ry:llä, jonka puheenjohtajana on pitkään ollut Keuruun kansalaisopiston rehtori Pirjo Ikkala.

Keuruun Soittajapoikien ja paikkakunnan vahvan musiikkiharrastuksen ansiosta Keuruulle saatiin 1970-luvulla musiikkiopisto, joka toimi aluksi Jyväskylän konservatorion

sivupisteenä. Itsenäisen toimintansa Läntisen Keski-Suomen musiikkiopisto aloitti Keuruulla vuonna 1992.

Keuruun Soittajapoikien ansiosta paikkakunnalla toimi vuodesta 1967 vuoteen 1975 myös Sulasolin eli Suomen Laulajain ja Soittajain Liitto r.y.:n Nuorten Puhaltajain leiri, joka kokosi kesäisin Keuruulle kymmeniä Sibelius-Akatemian pedagogeja ja satamäärin nuoria puhallinsoittajia. Nykyisin Keuruulla toimiva Läntisen Keski-Suomen musiikki-leiri tarjoaa opetusta muissakin instrumenteissa kuin puhaltimissa, ja järjestää kesäisin yhteistyössä kaupungin kanssa tasokkaita Soiton Paikka -konsertteja.

1.3 Juhlavuoden 2012 hanketyöryhmä

Keuruun Soittajapoikien 60-vuotismarkkipäivän lähestyessä virisi ajatus orkesterin historian tallentamisesta jälkipolville. Erkki Haapamäen kunnioitettavia saavutuksia tuottanut vapaaehtoistyö ja niin sanottu "Keuruun ihme" haluttiin kirjata muistiin, samoin mahdollisimman paljon eri vuosikymmenten soittajien muistoja ja kokemuksia.

Erkki Haapamäen veljenpoika, sijoittaja DI Jorma Haapamäki oli hahmotellut historiikkiajatusta edesmenneen Erkki Haapamäen puolison, Lotta Haapamäen luona vieraillessaan. Vapaa-aikasihteeri Virva Asp oli pohdiskellut asiaa tahollaan suunnilleen samaan aikaan. Jorma Haapamäki ja Virva Asp ottivat yhteyttä toisiinsa ja esittivät asiaa eteenpäin. Kaupunginjohtaja Timo Louna oli myöntäväinen ajatukselle julkistaa näkyvästi merkittävää paikallista kulttuuritoimintaa. Syntyi ajatus tehdä orkesterin 60-vuotisjuhlavuoden 2012 kunniaksi Keuruun Soittajapojista kertova historiikkikirja sekä DVD-filmi ja remasteroida CD-tallenne vuoden 1981 äänilevystä. Historiikkihankkeen kustantajana toimi Keuruun kaupunki.

Haapamäki, Asp ja Louna miettivät hanketyöryhmän kokoonpanoa ja päätyivät kutsuun kokoon ensimmäiseen palaveriin Keuruulle 4.5.2010 alla mainitun edustuksen. Jorma Haapamäellä, Virva Aspilla ja minulla oli ryhmässä omakohtainen Soittajapoika-tausta:

Sijoittaja Jorma Haapamäki, puheenjohtaja

Vapaa-aikasihteeri Virva Asp, sihteeri

Kaupunginjohtaja Timo Louna, kaupungin edustaja
Soittajapojat ry:n puheenjohtaja, kansalaisopiston rehtori Pirjo Ikkala.
Kirjailija Eine Joutsijoki, DVD:n käsikirjoittaja
Hallimestari Teuvo Mujo, DVD:n kuvaaja
Journalistiopiskelija Eeva Jyrinki, potentiaalinen kirjan kirjoittaja
Taittaja Jaana Pasanen/Keuruskopio, taiton näkemys

Olin mukana aluksi vain ideoimassa kirjaa ja kieltäydyin ehdottomasti kirjoittajapestin vastaanottamisesta sen vaatiman suuren työmäärän vuoksi. Kun Virva Asp joutui vakavan aivoinfarktin vuoksi sairaalaan heinäkuussa 2010, lupasin tekeväni "ihan mitä vain" eli kirjoittavani historiikin, mikäli hän vain toipuisi. Kaikkien iloksi toipuminen eteni hyvin ja nopeasti, joten aloin taas ehdottaa jonkun toisen henkilön etsimistä kirjoittajaksi. Sellaista ei löytynyt. Kun kirjan kirjoittaminen työharjoitteluna ja kirjoitusprosessin kuvaus opinnäytetyönä hyväksyttiin Haaga-Heliassa, rohkenin ottaa pestin vastaan.

Virva Aspin sairastumisen jälkeen hanketyöryhmän työ aktivoitui uudelleen keväällä 2011. Aspin tilalle hänen sairauslomansa ja virkavapaansa ajaksi tuli hanketyöryhmään Heli Peltola. Virva Asp palasi työhön ja työryhmään aktiivisesti mukaan taas elokuussa 2011 ja hoiti siitä lähtien historiikkihankkeen ja Soittajapoikien 60-vuotisjuhlan järjestelyt loppuun saakka.

Hanketyöryhmä piti kaikkiaan kuusi palaveria: I/4.5.2010, II/18.3.2011, III/18.5.2011, IV/6.9.2011, V/13.12.2011 ja päätöspalaveri VI 29.6.2012. Kaikki palaverit pidettiin Keuruulla. Palaverien 2.-4. kutsuihin ja muistioihin kokosin historiikkihankkeen etene- mistä koskevia asioita.

Alkupalaverissa suunniteltiin myös Keuruun ala-asteen vintillä sijaitsevan ja historiikki- projektin myötä kertyvän Soittajapoika-aineiston arkistoinnista asianmukaisella tavalla yhteistyössä Keuruun museosäätiön kanssa. Tämä tavoite jääköön vain maininnaksi, koska projektin kuluessa kenelläkään työryhmäläisellä ei ollut mahdollisuutta hoitaa arkistoinnin vaatimaa työmäärää.

2 Teoreettinen viitekehys

Historiikin tiedonhankinnan kannalta oli oleellista muodostaa kuva Keuruun Soittajapojoista ja paikallishistoriasta ja suhteuttaa se puhallinmusiikin historiaan yleensä. Journalistisen historiikin kirjoittamisesta hain esimerkkejä kirjastoissa olevista historiikeista, joiden kenttään perehdyin yleisluontoisesti. Pienkustantajien oppaita kirjan tekijöille en ehtinyt tutkia.

Oikeinkirjoituksen tarkistamiseen käytin Jukka Korpelan avointa tietosivustoa ”Data-tekniikka ja viestintä, aineistoa suomen kielestä” (Korpela, Jukka 2012.). Netissä oleva tietolähde oli välttämätön ja liikkuvassa työssäni ainoa mahdollinen tapa tarkistaa kieliasua.

2.1 Keuruun Soittajapojoista aiemmin tehdyt tutkimukset ja historiikit

Paneutuessani keväällä 2011 historiikin kirjoittamiseen oli tiedossani yksi Soittajapojoista koskeva pro gradu -työ ja kaksi aiempaa, pienimuotoista Soittajapojoista-historiikkia.

Kirjoittajapestin harkitsemiseksi olin saanut keväällä 2010 Virva Aspilta kopion Tuija Laukkasen (o.s. Koskinen) vuonna 1996 Sibelius-Akatemialle tekemästä tutkielmasta ”Keuruun Soittajapojojen toiminta Erkki Haapamäen johtajakautena 1952–1982”. Tämä 100-sivuinen pro gradu -työ tarjosi minulle runsaasti tärkeitä perustietoja orkesterista ja sen toiminnasta. Tutkimus sisälsi 175 soittajan nimet ja soittajavuodet vuosilta 1952–1982. Laukkasella oli ollut ainutlaatuinen tilaisuus haastatella henkilökohtaisesti myös edesmennyttä orkesterin perustajaa Erkki Haapamäkeä. Sain Tuija Laukkaselta luvan lainata aineistoa kirjaani. Tuija Laukkasella on Soittajapojoista-aineistoa.

Itselläni oli tallessa vuonna 2002 toimitettu ”Keuruun Soittajapojoja 50 vuotta” -julkaisu, jota jaettiin yleisölle kyseisessä juhlassa. Osallistuin silloin pitkästä ajasta orkesterin tapaamiseen ja juhlakonserttiin soittajana. 50-vuotiskatsauksen toimittamisesta vastasi silloinen orkesterinjohtaja Pirjo Ikkala. Historiikkiin oli kerätty 315 soittajan nimilista. Julkaisu perustui paljolti vuonna 1982 tehtyyn historiikatsaukseen, joka tehtiin 30-vuotisjuhlakonsertin yhteyteen.

Vuoden 1982 ”Keuruun Soittajapoijat 30 vuotta” -julkaisun sain Soittajapoikien arkistosta. Julkaisu tehtiin 30-vuotisjuhlakonserttin ohjelmakirjaseksi Pentti Niemisen johdolla. Soittajien nimiä siinä on listattu 180. Kyseisessä julkaisussa historiaa kertasi orkesterin hyvin tuntenut Esa Jokinen, joka mainitsi Keuruun Soittajapoijat jo vuonna 1954 tekemässään Keuruun musiikkielämää koskevassa tutkielmassa.

Yllä mainitut vuosien 1982 ja 2002 historiikit on tehty orkesterin vanhempainyhdistyksen toimesta talkootyöllä, rahoitettu mainoksilla ja jaettu yleisölle juhlakonserttien yhteydessä. Kummassakin noin 50-sivuisessa, A5-kokoisessa julkaisussa on mainoksia noin 10 sivua. Molemmissa julkaisuissa on kolmisenkymmentä valokuvaa. Mukana on Keuruun kunnan/kaupungin tervehdys. Luvan julkaisujen käyttöön sain luonnollisesti Soittajapoijat ry:ltä.

Historiikkiprosessin edetessä löysin Soittajapoijista toisenkin pro gradu -tutkielman. Oman aikakauteni Soittajapoika, Ritva Jokela (nyk. Huomo) teki vuonna 1986 Sibelius-Akatemiassa tutkielman ”Keuruu laulaa ja soi 1950–1985”. Tutustuin ko. tutkielmaan Musiikkitalolla Sibelius-Akatemian arkistossa. Jokelan tutkimuksesta sain muun muassa tilastotietoa 1970- ja 80-lukujen soittajamääristä sekä esiintymis- ja harjoituskerroista. Sain Ritva Huomolta luvan käyttää tietoja kirjassani.

Kaikkein varhaisin tutkimus oli aiemmin mainitsemani Esa Jokisen kirjallinen työ Keski-Suomen opistolle vuonna 1954, ”Keuruun musiikkielämä ennen ja nyt”. Sain kirjan käyttööni vasta lokakuussa 2011. Valokopion dokumentista toimitti minulle edesmenneen Esa Jokisen tytär, Anu Fagerström, jolta sain perikunnan puolesta luvan lainata tutkielmaa kirjassani.

Esa Jokisen työ oli hyvin mielenkiintoinen ja kirjani kannalta hyödyllinen, koska se sisälsi paljon tietoa Keuruun varhaisesta musiikkielämästä. Keuruun Soittajapoijat oli Jokisen tutkielman kirjoitusaikoihin toiminut vasta kaksi vuotta, joten sain runsaasti autenttista tietoa Soittajapoikien toiminnasta ja orkesteria edeltäneistä paikallisista soitto-kunnista.

Esa Jokisen kirjallista työtä lukiessani sisäistin todella vahvasti historiankirjoituksen merkityksen. Oivalsin, että kaikki historia on ihmisten historiaa, heidän kokemuksiinsa. Tämä vahvasti perusoivallustani kirjani sisällön suhteen. Pienet, elävät tarinat ja suorat lainaukset henkilönimineen koskettivat minua tehokkaammin kuin vanhojen historiikkien yleinen tapa listata objektiivisesti tapahtumia ja vuosilukuja. Minua jäi kiinnostamaan suuresti joidenkin Jokisen mainitsemien henkilöiden osalta keitä he olivat, mitä he tekivät, mistä tulivat ja minne menivät. Siksi päätin omassa historiikissani laittaa nimien yhteyteen soittajataustan lisäksi muun muassa nykyiset ammatit, ja antaa esimerkiksi haastatteluissa mahdollisimman elävän äänen haastateltavilleni.

2.2 Muut historiikit

Etsiessäni malliesimerkkejä historiikkeista, huomasin, että kirjailijoiden ja toimittajien ohella historiikkien kirjoittajilla on monia erilaisia ammatti- tai opintotaustoja. Jotkut kirjoittajat ovat historiantutkijoita ja jotkut oman alansa asiantuntijoita. Vaikka minulla ei ole historian opintoja eikä tutkijataustaa, uskoin, että omalla kokemuksellani ja toimittajataidoillani saisin kelvollisen historiikin aikaan.

Keväällä 2011 aloin selaila historiikkeja Keuruun, Lahden ja Helsingin kirjastoissa. Varsinaisia orkesterihistoriikkeja ei joko ollut saatavilla, tai sitten näkyvillä olevat historiikit eivät inspiroineet mitenkään ratkaisevasti. Tilaamalla olisin ehkä saanut monipuolisempia virikkeitä, mutta matkustin vuosina 2011–2012 paikkakunnalta toiselle niin paljon, etten tiennyt, mihin kirjastoon olisin arvannut kirjoja tilata. Toisekseen en välttämättä kaivannut kovin paljon esimerkkejä olemassa olevista orkesterihistoriikkeista, koska omat ja hanketyöryhmän ideat Soittajapoikien kirjan suhteen olivat alkaneet riittävän vahvasti jo muotoutua.

Selatessani viestinnän koulutusohjelman opinnäytetöitä Haaga-Helian kirjastossa, löysin medianomiopiskelija Saara Hirvosen vuonna 2009 kirjoittaman kirjan ”Vakuuttavaa yhteistyötä ja tiedonjakoa”. Kyseinen Vakuutusalan teknisten tarkastajien yhdistyksen, Vatekin, 50-vuotisjuhlahistoriikki tehtiin valokuvauksen ja taiton suhteen oppilastyönä Saara Hirvosen vastatessa historiikin kirjoittamisesta. Kirja oli minulle hyvä malliesi-

merkki nykyaikaista historiikista. Hirvosen kirjoittama teos oli Haaga-Heliassa pioneeri-työ kirjan tekemisestä. Otin oppia Hirvosen opinnäytetyöraportissaan mainitsemista käytännön neuvoista ja ne tulevat esiin mainintoina muissa yhteyksissä tässä raportissa. Olin yhteydessä toimittaja Saara Hirvoseen ja sain häneltä luvan käyttää lainauksia ja mietteitä Vatek-kirjasta omassa historiikissani.

Parhaat vinkit nykyaikaisen historiikkikirjan kirjoittamisesta sain hanketyöryhmän puheenjohtajalta Jorma Haapamäeltä. Hän suositteli Katajanokan vankilasta kirjoitettua historiikkaa ”Nokka”, sekä Antti Tuurin kirjoittamaa rakennusyhtiö Lemminkäisen 100-vuotisjuhlahistoriikkaa.

”Nokka – kiven sisällä”, (Johnny Kniga Kustannus 2010), on Harri Nykäsen ja Jouni Tervon yhdessä toimittama kirja, jota kustantaja luonnehtii sanalla ”haastatteluromaanini”. Molemmat kirjoittajat toimivat nykyisin vapaina toimittajina. Harri Nykänen on Helsingin Sanomien entinen rikostoimittaja, joka on kirjoittanut muun muassa ”Raid”-sarjan kirjat. Jouni Tervo kuului Yleisradion MOT-ohjelman alkuperäisiin toimittajiin.

”Nokka” -kirjan perusteella vahvistui oma ja työryhmän ajatus käyttää historiikissa suoria sitaatteja ja paljon henkilöhaastatteluja. ”Nokka” on 240-sivuinen, perinteisen kirjan kokoinen ja muotoinen kovakantinen teos. Kirjassa on käytetty kuuluisien vankien haastattelujen ja muistelmien lisäksi vankilahenkilökunnan ja muiden yhteistyötahojen kuten poliisin näkemyksiä. Suosittelen kirjaa kaikille journalistiopiskelijoille. Sitaattiaanen kirjassa saa muiden tunnettujen henkilöiden ohella esimerkiksi Hella Wuolijoki.

”Sunnuntai-ilta. Vankilassa vallitsee hiljaisuus, suuri työn rauha. Kirjoitan sellissäni. Ulkona on hälytys. Lentokoneet sahaavat ilmaa ja pommit alkavat ulvoa. En liikahda tuoliltani. Jatkan muistelmiani.” (Nykänen, Tervo, 107.)

Kirjailija Antti Tuurin ”Lemminkäisen sata vuotta, merisatamasta maailman ääriin” (2010) on painava ja kookas, tietokirjaa muistuttava 345-sivuinen kirja, joka sisältää noin 170 valokuvaa. Teksti on ladottu kahdelle palstalle.

Lemminkäinen Oyj:n kustantaman satavuotishistoriikin kirjoittaminen vei Tuurilta aikaa noin kaksi vuotta. Esipuheessaan Tuuri mainitsee pari seikkaa, jotka jäivät mieleeni. Toimeksiantaja oli ensinnäkin toivonut, että ”kirjasta tulisi sellainen, että se jaksettaisiin lukea” (Tuuri, 6). Vaikka Tuurin historiikki liittyi yrityselämään, oli hänen näkemyksensä mielestäni pätevä myös historiikkini ja orkesterin toiminnan suhteen; ”...parhaiten niiden kehitystä ymmärtää ihmisten kautta, jotka ovat vahvuuksineen ja heikkouksineen yhtiössä toimineet. Siksi olen yrittänyt kirjoittaa tämänkin kirjan mahdollisimman paljon ihmisten tekemisiä kuvaamalla” (Tuuri, 6.). Tämä vahvisti edelleen ajatustani kirjoittaa Keuruun Soittajapoikien historiikki mahdollisimman kattavasti eri ikäkausien soittajien kokemusten kautta.

Koska historia ja erityisesti Keuruun historia kiinnostaa minua suuresti, olin ajatellut alun alkaen käsitellä omassa kirjassani musiikin ja kulttuurin juuria Keuruulla. Ideoita sain vanhasta paikallishistoriankirjoituksesta. Aksel Warénin ”Keuruun pitäjän historia” vuodelta 1890 oli minulle tuttu jo ennestään, samoin kuin Lydia Hällforsin ”Äidin muistelmia” vuodelta 1924. Molemmat vanhat historiajulkaisut kuvaavat Keuruun pitäjän oloja ja antavat tietoa myös musiikki- ja muun kulttuurielämän merkityksestä pitäjän kehittämisessä. Lisätietoja ja apua tietojen tarkistamiseen sain yksityishenkilöiltä sekä Keuruun Museolta ja Serlachiuksen Taidemuseolta Mäntästä.

2.3 Puhallinmusiikki ja Keuruun Soittajapoijat murroksessa

Historiikin kirjoittajana minua auttoi tietenkin paljon omakohtainen kokemukseni soittajana. Olin Soittajapoikien trumpettistina vuosina 1966–1974 ja olen seurannut orkesterin vaiheita sen jälkeenkin, joten minulla on perspektiiviä sen toimintaan. Puhallinmusiikista sinänsä minulla on vuosikymmenten mittaan kertynyttä omakohtaista ja hiltajaista tietoa, joiden lähteitä en pysty kaikkia erittelemään. Näistä lähtökohdista käsin historiikin tiedonhankinta ja aineiston analysointi oli minulle huomattavasti helpompaa, kuin jos kirjoittajaksi olisi valittu aivan ulkopuolinen henkilö, vaikka ”ammattilainenkin” eli toimittaja, historioitsija tai muun kuin puhallinmusiikin tutkija/ammattilainen.

Kansankielellä puhallinorkesterit kulkevat nimellä ”soittokunta”. Soittokunnan kokoonpano oli aluksi pitkään niin sanottu seitsikko. Seitsikkoja ja soittokuntia ja on

1800-luvun alusta lähtien perustettu perinteisesti tehtaitten ja palokuntien yhteyteen. Suomen historiassa soittokuntia on toiminut erityisesti myös suojeluskuntien ja työväenyhdistysten yhteydessä. Keuruun Soittajapoikien historiassa kaksi viimeksi mainittua tahoa yhdistyvät melko konkreettisesti, kun Maamiesseuran hallussa olleet suojeluskunnan soittimet ja lakkautetun työväenyhdistyksen soittokunnan soittimet puhdistuivat samassa saunan padassa uusia soittajia varten orkesterin alkutaipaleella.

Keuruun seudulla puhallinmusiikkiharrastus sai alkunsa vuonna Mäntän tehtaan perustajan ja johtajan G.A. Serlachiuksen toimesta 1880-luvun alussa. Mäntän tehtaan soittokunnan lisäksi paikkakunnalla toimi kuusi soittokuntaa, jotka otin lyhyesti mukaan historiikkiin. Keuruun Soittajapoikien ohella Keuruulla on vaikuttanut vahvasti myös Otavan Kirjapainon soittokunta.

Alun perin puhallinmusiikki tuli Suomeen Venäjän tsaarin henkivartiokaartin eli Helsingin Kaartin kautta – siellä soitettiin puhallinmusiikkia jo 1850-luvulla. Keisari Aleksanteri II antoi asiasta peräti asetuksen vuonna 1861. Aleksanteri III puolestaan, joka nousi valtaistuimelle vuonna 1881, soitti itsekin seitsikon keskeistä soolosoitinta, barionia. Sotilassoittokunnilla on ollut merkittävä, lähes ratkaiseva vaikutus suomalaisen puhallinmusiikin kehittymiseen. Huippuluokan musiikilliset teokset siirtyivät seitsikokosovituksina sotilassoittokunnilta harrastajaorkesterien käyttöön.

Armeijalla on täten pitkät soittokuntaperinteet ja vuonna 2012 Suomen armeijan puitteissa toimi kolmetoista puhallinorkesteria, joista vuonna 1812 perustettu Kaartin soittokunta on Suomen vanhin puhallinorkesteri. Turussa toimiva Laivaston soittokunta tunnetaan puolestaan joka joulukuuta televisioitavasta Suomen Joulurauhan julistuksesta Maamme-laulun ja Porilaisten marssin soittajana. Tätä kirjoittaessani vuoden 2013 alussa ilmoitettiin päätös varuskuntasoittokuntien vähentämisestä kolmestatoista viiteen. Myös Lahden Sotilasmusiikkikoulu lakkautetaan. Kaartin soittokunta ja Laivaston soittokunta säilyvät.

Vuonna 1952 perustettu Keuruun Soittajapojat on Suomen toiseksi vanhin nuorisopuhallinorkesteri. Alkujaan kahdeksan nuorukaisen musiikkikerhosta alkaneessa, satoja

soittajia kouluttaneessa orkesterissa soitti parhaimmillaan keskimäärin neljäkymmentä soittajaa. Viime vuosina Keuruun Soittajapoikien jäsenmäärä on jatkuvasti pienentynyt. Keväällä 2012 Soittajapoikien A-orkesteriin kuului yksitoista nuorta soittajaa. B-orkesterissa puolestaan oli kasvamassa viisitoista alle 10-vuotiasta soittajaa.

Suomen vanhimmassa nuorisopuhallinorkesterissa, vuonna 1949 perustetussa Rauman Poikasoittokunnassa on tällä hetkellä noin 100 soittajaa. Noin puolet heistä kuuluu esiintyvään orkesteriin ja toinen puoli harjoitusorkesteriin. Rauman Poikasoittokunta toimii musiikkiopiston alaisuudessa kuten Keuruun Soittajapojatkin nykyisin, mutta vanhempien tukiyhdistys toimii Raumalla vahvemmin kuin Keuruulla. Rauman Poikasoittokunnan tukiyhdistys kerää talkoilla ja avustuksilla rahaa esimerkiksi soittimiin ja nuotteihin, ja maksaa muun muassa vakuutuksia ja palkkoja. Kaikkien soittajien vanhemmat kuuluvat Raumalla vanhempien tukiyhdistykseen.

Keuruun Soittajapoikia tukemaan perustettiin vuonna 1972 vanhempainyhdistys, jossa toimi aktiivisimmillaan kymmeniä jäseniä muun muassa ulkomaanmatkojen rahoittamiseksi. 1980-luvulla vanhempainyhdistys julkaisi ja jakoi jopa Soittajapoikien omaa lehteä, joiden artikkeleista sain tukea historiikkini sisältöön. Nykyisin Soittajapojat ry:ssä toimii muutama jäsen.

Keuruun Soittajapoikien perustajan, Erkki Haapamäen kaltaisia pitkäjänteisesti sitoutuneita orkesterinjohtajia on nykyisin vaikea löytää. Aikakausi Suomessa on kokonaan muuttunut 1950- ja 60-luvuilta, jolloin pyyteettömien aktiivihenkilöiden kautta luotiin lapsille harrastusmahdollisuuksia musiikin parissa. Puhallinmusiikin opetus on siirtynyt konservatorioille ja musiikkiopistoille, ja niissä opiskelevat lapset ja nuoret soittavat yleensä useammassa kuin yhdessä orkesterissa. Musiikkiharrastus sinänsä on nykynuorille vain yksi aktiviteetti monien joukossa. Niin ikään orkesterien johtajat ja opettajat tekevät orkesterityötä leipätyönään, monen muun tehtävän ohella ja virkatehtävien ja niiden sijaintipaikkojen ehdoilla. Heille ei useinkaan ehdi syntyä perspektiiviä yksittäisen soittajan kokonaisvaltaiseen kehitykseen lapsesta nuoreksi, eikä heillä ole resursseja tutustua nuoren perhetaustoihin tai henkilökohtaisiin edellytyksiin ja haasteisiin, jotka vaikuttavat joskus ratkaisevasti puhallinmusiikkiharrastukseen.

3 Tiedonhankinta

3.1 Soittajarekisterin luominen

Kirjan ja koko historiikkihankkeen toteuttamiseksi keskeinen tavoite oli yhtenäisen soittajarekisterin luominen, koska sellaista ei ollut olemassa. Yhteystietojen hankkimiseen ja päivittämiseen ei ole ollut resursseja Soittajapoijat ry:llä eikä kaupungin kulttuuritoimella, joka on järjestänyt vuosien mittaan aktiivisesti erilaisia Soittajapoikatapaamisia.

Keuruun Soittajapoikien entiset soittajat ovat kokoontuneet satunnaisesti muutaman vuoden välein Keuruulle kesätapaamisiin. Tietoa kokoontumisista on välitetty parin keuruulaisen aktiivihenkilön ja kaupungin kulttuuritoimen kautta muutamiin tiedossa oleviin osoitteisiin. Vuosien varrella yhteystiedot ovat muuttuneet ja kadonneet ja vain pieni osa soittajista on ollut mahdollista tavoittaa. Tapaamisissa on viime vuosikymmenten aikana ollut soittajia yhtä aikaa koolla noin 5–30 henkilöä.

Julkisia ja maksullisia rekistereitä ”kadonneiden ihmisten” löytämiseksi on olemassa, mutta hankkeen budjetin puitteissa niitä ei ollut mahdollista käyttää. Perustimme alkajaisiksi kesällä 2010 soittajatapaamisen tiimoilta Keuruun vapaa-aikasihteeri Virva Aspin kanssa Soittajapoikien Facebook-ryhmän, jonka kautta alkoi yhteystietojen kerääminen. Yhteystietoja varten perustin erityisen sähköpostitilin.

Laitoin kesällä 2010 soittajatapaamisen jälkeen paikallislehti Suur-Keuruuseen ohjeet yhteystietojen toimittamisesta *soittajapoijat@gmail.com* -osoitteeseen ja Keuruun kaupungin kulttuuritoimeen (liite 3). Lehti-ilmoitus oli hyödyllinen, koska monien soittajien vanhempia ja sukulaisia on seudulla edelleen paljon.

On huomattava, että kesän 2010 aktiivisen alun jälkeen historiikkikirja ja koko hanke jäi pysähdyksiin kevääseen 2011 saakka. Yhteystietojen keräämistä jatkoin kuitenkin koko ajan.

Aivan aluksi minulla oli käytettävissäni noin 30 nimeä ja osoitetta. Niiden sekä Facebookin ja sähköpostin kautta lähetin uusia kyselyjä ja sain lisäkontakteja ”lumipalloefek-

ti”- menetelmällä: joku tuntee aina jonkun, jolla puolestaan on yhteys kolmanteen ja niin edelleen. Myöhemmin kevästä 2011 alkaen, kun sain Keuruun kaupungilta pre paid -liittymän käyttöni, etsin Tuija Laukkasen pro gradussa olevia nimiä Enirosta ja lähetin tekstiviestejä, jotka niin ikään poikivat uusia kontakteja. Etsin henkilöitä myös Facebookista säännöllisesti. Facebook-ryhmä kasvoi tasaisesti, ja tällä hetkellä ryhmässä on 80 jäsentä.

Historiikkiprojektin lähtiessä toden teolla käyntiin keväällä 2011, jatkoin soittajien yhteystietojen keräämistä aina 18.3.2012 60-vuotisjuhlakonserttiin asti, ja täydensin tietoja vielä sen jälkeenkin. Keuruun Soittajapoikien 60-vuotisjuhlakutsu postitettiin keräämie- ni osoitetietojen pohjalta 265 soittajalle. Kaukaisimmat orkesterilaiset asuvat muun muassa Thaimaassa, Kiinassa ja USA:ssa.

Perusongelma ”suurella soittajaperheessämme” on suuri ikäjakauma vuosien 1952 - 2012 soittajien välillä. Yleisimmin tunnetaan ja tiedetään oman sukupolven soittajat ja jonkin verran sitä vanhempia ja nuorempia. Minulle omakohtaisen 1970-luvun lisäksi oli vahvasti tuttu myös 1960-luvun soittajapolvi, jonka suojissa vartuin, mutta tunsin henkilökohtaisesti vain muutamia 1980-luvun ja sitä nuorempia soittajia.

Tietojen kertyessä aloin miettiä rekisteripohjaa ja punnitsin vaihtoehtoja Excelin ja Accessin välillä. Excel oli minulle tutumpi ja tuntui käyttökelpoisemmalta laajalle ja kompaktille soittajarekisterille. Maaliskuussa 2011 tein Exceliin taulukkopohjan, jossa perusaakkostus meni soittaja-aikaisen sukunimen mukaan. Perusrekisteriksi sain valmiin nimilistan, jonka sain sähköisenä tiedostona Soittajapojat ry:n puheenjohtajalta Pirjo Ikkalalta vuoden 2002 historiikin pohjalta. Se sisälsi 315 henkilöä, tytöt luonnollisesti tyttönimellä. Pirjo Ikkalan 2002 historiikin nimilistan pohjana oli Tuija Laukkasen pro gradu -työ.

Facebookin ja puskaradion kautta sain lisää uusia nimiä ja asuinpaikka-arvauksia. Suurin ongelma oli luonnollisesti löytää naispuolisia soittajien sukunimen muuttumisen takia avioliiton myötä. Saamiani uusia tietoja tarkistelin Enirosta, ja lähetin kaupungin kustantamasta pre paid-liittymästä noin kolmesataa tekstiviestiä soittajien löytämiseksi.

Tyypillinen tekstiviesti oli: "Oletko entinen Soittajapoika? Jos, niin laitathan paluuviestissä yhteystietosi tähän tai soittajapojat@gmail.com T.Eeva Jyrinki o.s.Kosola. Teemme historiikkia Soittajapojista." Muotoilin tekstin tavalla tai toisella 160 merkin puitteisiin, että se mahtui yhteen tekstiviestiin.

Toinen tyypillinen tekstiviesti lähti olettamilleni soittajien vanhemmille, sukulaisille tai tuttaville. Niitä lähetin suunnilleen sata kappaletta. Siihen nähden yllättävän vähän meni vikaan, ja monen osalta tuli ystävällisesti lisäapua ja vinkkiä, vaikka henkilöllä ei olisi ollut mitään kontaktia Soittajapoihiin. Ihmeekseni en saanut yhtäkään tylyä paluuviestiä sellaisiltakaan henkilöiltä, joilla ei ollut mitään tekemistä Soittajapoihiin kanssa.

Sain Excel-rekisterini täydennykseksi Pirjo Ikkalalta vielä 2002 historiikin jälkeiset vuosittaiset toimintakertomukset nimilistoineen vuosilta 2003–2010. Siivosin niistä yhte-näisen luettelon soittajan aloitus- ja lopetusvuoden mukaan, koska moni soittaja oli mukana useana vuonna peräkkäin. Soittajapoihiin A-orkesterin johtaja Tiiu Tuominen antoi soittajalistin syksyn 2011–kevään 2012 soittajista. Näin saadut, vuoden 2002 historiikin nimilistaa täydentävät tiedot lisäsin aakkosissa oikeaan kohtaan Excel-taulukkoon.

Soittajarekisteriin sain selville kaikkiaan 285 soittajan nykyisen nimen tai olinpaikan tai tiedon, että ei ole enää tavoitettavissa. Edesmenneitä on muutamia kymmeniä, ja sen merkinnän suhteen olin rekisterissäni erityisen tarkka, että tieto varmasti piti paikkansa. Pyrin tarkistamaan asian vähintään kahdelta, mieluiten useammalta luotettavalta taholta.

Rekisteri on koko ajan ollut täysin luottamuksellinen soittajien tavoittamiseksi. Soittajarekisteri ja *soittajapojat@gmail.com* -tili liittyivät kiinteästi yhteen perustyökaluini. En ole toiminut yhteystietojen enkä kuulumisten välittäjänä muuta kuin sen suhteen, jos joku henkilö on pyytänyt kertomaan terveisiä kaikille tai erityisesti sille ja sille. Kaikki joukkopositukset olen lähettänyt piilokopioina. Sähköpostiin on pääsy vain minulla, koska osa posteista on henkilökohtaiseen luottamukseen perustuen lähetetty, eivätkä ne ole tulleet julki. Pienen osan hyvin henkilökohtaisista posteista olen myös hävittänyt saman tien, koska niillä ei ollut kirjan kannalta oleellista käyttöä.

Tein päivittäin töitä soittajarekisterin parissa eli kirjoitin jokaisen uuden tiedon heti muistiin. Tein taulukosta fyysisen printin, kooltaan noin 0,75 m x 2 m, ja kirjoitin huomiokynällä siihen saamani uudet tiedot, joita tuli tekstiviesteinä, sähköpostitse tai Facebookin kautta. Päivitin ne tietokoneelle Exceeliin säännöllisin väliajoin. Myös henkilökohtaisissa tapaamisissa ja puhelujen perusteella merkitsin paperilistaan lyijykynällä muistiin kaikki mahdolliset vinkit, koskivat ne sitten uutta sukunimeä tai asuinpaikkaa tms.

Facebookin, tekstiviestien ja sähköpostien kautta tulleissa tiedoissa oli päällekkäisyyttä, ja viestinnän viidakossa toivoin välillä, että olisi ollut vain yksi kanava tietojen keräämiseen. Tulin kuitenkin siihen tulokseen, että nykyisten viestintäkeinojen moninaisuudessa se olisi ollut käytännössä mahdotonta. Ensimmäinen käyttökelpoinen yhteystietorekisteri minulla oli käytössäni keväällä 2011. Se sisälsi silloin noin sadan soittajan yhteystiedot.

3.2 Haastattelut

3.2.1 Haastattelulomake vuosien 1952–2012 soittajille

Soittajarekisterin pohjalta oli mahdollista aloittaa soittajien tavoittaminen historiikkihanketta ja 2012 juhlavuoden tapahtumatiedotusta varten. Toukokuun 2011 palaveriin laadin hanketyöryhmälle luonnoksen soittajille lähetettävästä haastattelulomakkeesta historiikin aineiston keräämiseen aloittamiseksi. Lomaketta hiottiin hieman työryhmäpalaverissa.

Kesäkuun alussa 2011 Keuruulla printattiin ja postitettiin hyväksytyt haastattelulomake; toivottu palautus 30.6.2011 mennessä, sekä sen saatteena oleva infokirje ennakkotilauslappuineen (liite 4). Postitus tapahtui Virva Aspin sijaisen, Eeva Kallion toimesta. Itse toimin silloin Lahdesta käsin. Lomakkeen mukaan laitettiin palautusta varten vastauslähetyslupakuori Keuruun kaupungille. Haastattelulomake lähti ensimmäisessä postituksessa 8.6.2011 noin sadalle soittajalle.

Soittajille lähtenyt haastattelulomake tulostui Keuruulla tietotekniikan yhteensopimattomuuden vuoksi kuitenkin toisenlaisena kuin olin tarkoittanut. Alkuperäisestä kaksisivuisesta kompaktista layoutista tuli kolmisivuinen ja sekava julkaisu (liite 5). Tästä opin, että lomake olisi pitänyt liittää sähköpostiin PDF:nä. Lomakkeen toimivuutta tarkastelen vielä luvussa 5.4.6.

Heinäkuun alun 2011 soittajatapaamisen yhteydessä sain palautuneet lomakkeet itselleni. Niitä oli vain parikymmentä. Postituksia jatkettiin Keuruulta heinäkuun 2011 loppuun saakka vielä 50 kirjeen verran. Kesä-elokuun aikana lähetin uudistettua infokirjetä (liite 6) ja alkuperäistä haastattelulomaketta nelisenkymmentä kappaletta suoraan soittajille PDF:nä, jossa vain palautuspäivä 8.8.2012 oli muutettu (liite 7). Haastattelulomake toimitettiin tavalla tai toisella kaiken kaikkiaan 190 soittajalle ja vastauksia tuli takaisin 80 kappaletta kirjan puhtaaksikirjoitusvaiheeseen vuoden 2011 loppuun mennessä. Harrastamani soittajien henkilökohtaisen patistelun lisäksi palautusmäärän kasvuun vaikutti epäilemättä Suur-Keuruussa 4.7.2011 ollut historiikin tekemisestä kertova juttu ”Soittajapoika, kerro tarinasi!” (liite 8).

Haastattelulomakkeista sain vinkkejä ja tietoa potentiaalisten haastateltavien lisäksi filmiaineistosta ja muusta materiaalista, joita aloin sitten kerätä ja kartoittaa kirjaa ja DVD:tä varten. Tarkistin haastattelulomakkeista vielä kaikki yhteystiedot rekisteriin, koska esimerkiksi puhelinnumeroita sain vasta haastattelulomakkeiden kautta.

Aloin kirjoittaa haastattelulomakkeita puhtaaksi elokuussa 2011. Olin sitä ennen ollut taittaja Jaana Pasasen kanssa palaverissa, joten otin huomioon taiton toivomat yksityiskohdat juoksutettavan tekstin suhteen, esimerkiksi fontti Arial 12.

Päädyn jaottelamaan vastaukset kyselylomakkeen otsikoiden mukaan Wordissa kolmeen pääkansioon: SOITTAJAPOJAT IHANINTA, SOITTAJAPOJAT KAMALINTA ja SOITTAJAPOJAT MUITA MUISTOJA. Sivun 20 Taulukko 1. selventää jaottelua.

Kunkin kokemusryhmän alle tein alikansiot vuosikymmenittäin. Eri vuosikymmenten alle tein alikansiot: POJAT ja TYTÖT. Niihin kokosin sitten yksittäisten henkilöiden

muistot. Tämä siitä syystä, että tajusin haastattelulomakkeita lukiessani joidenkin muistojen olevan niin lyhyitä, ettei ollut järkevää tehdä niistä omaa tiedostoa, vaan oli parempi koota ne tietyn vuosikymmenen alle. Lisäksi eri vuosikymmenten teemojen suhteen oli koko vuosikymmen erilaiset kokemukset helppo löytää.

Viimeisiin alikansioihin Wordissa kirjoitin suoraan puhtaaksi tekstit haastattelulomakkeista. Kunkin muiston/kokemuksen yhteyteen lisäsin vielä tiedot: sukunimi tai nykyinen sukunimi/o.s. se-ja-se, nykyinen ammatti, soitin orkesteriaikoina, soittajavuodet sekä merkintä ”nimilupa on” tai ”lupa vain yleisellä tasolla”.

Luvan tekstin lainaamiseen kysyin kaukonäköisesti jo haastattelulomakkeessa. Soittajavuosia en haastattelulomakkeessa tarkoituksella kysynyt lainkaan, koska näin ne rekisteristäni. Kahdella tai useammalla vuosikymmenellä soittaneiden muistot sijoitin sen vuosikymmenen alle, jossa oli eniten soittajavuosia tai jolta vuosikymmeneltä oli enemmän muistoja.

Mitä enemmän luin lomakkeita, alkoi tulla vastaan myös "valtavirrasta poikkeavia", hyvinkin erilaisia kokemuksia. Lisäsin Word-tiedostoon merkinnän, kenen johtajan/johtajien aikana soittaja oli soittanut. Merkitsin sen tiedon fyysisesti myös lomakkeisiin. Tästä oli hyötyä etsiessäni soittajien kommentteja johtajaesittelyjen yhteyteen.

Oma kuvitteellinen Word- tekstiosuuteni olisi näyttänyt tältä:

JYRINKI o.s. KOSOLA, freelancer-toimittaja; trumpetti 1966-1974,
Haapamäki johtajana: ”Inhosin uniformua yli kaiken ja se vei katukokottavuuteni värikkäänä hippinä. Kerran olisin sitten voinut vajota maan alla, kun tulin vappusoittoon keskelle kylää, reilun +20 asteen helteessä täydessä varustuksessa (sarkapusakka, kapea midihame, suikka). Muut olivat t-paidoissa ja farkuissa. En ollut saanut informaatiota siitä, että uniformua ei tarvitse laittaa. Asiasta oli päätetty harjoitusten jälkeen, mutta meillä ei ollut puhelinta, joten en saanut tietoa. Nyt sille voi jo nauraa.”

NIMILUPA ON

Polku kommentin löytämiseen olisi siis ollut: HISTORIIKKI -> HISTORIIKKITEKSTI -> S_POJAT KAUHEINTA ->70_luku -> TYTÖT_70, ja tiedosto olisi sijainnut Wordissa *::llä merkityssä kohdassa alla olevassa Taulukossa 1.

Taulukko 1. Soittajien kommenttien sijainti (polku) Wordissa

HISTORIIKKI			
	HISTORIIKKI TEKSTI		
	S_POJAT MUITA MUISTOJA	2010luku	TYTÖT_2010 POJAT_2010
		2000luku	TYTÖT_2010 POJAT_2010
		JNE.	JNE.
	S_POJAT KAUHEINTA	2010luku	TYTÖT_2010 POJAT_2010
		2000luku	TYTÖT_2000 POJAT_2000
		90luku	TYTÖT_90 POJAT_90
		80luku	TYTÖT_80 POJAT_80
		* 70luku	TYTÖT_70 * POJAT_70 POJAT_70
		60luku	TYTÖT_60 POJAT_60
		50luku	TYTÖT_50 POJAT_50
	S_POJAT IHANINTA	2010luku	TYTÖT_2010 POJAT_2010
		2000luku	TYTÖT_2000 POJAT_2000
		JNE.	JNE.

Fyysiset haastattelulomakkeet aakkostin mappiin nykyisen sukunimen mukaan ja merkitsin niihin päivämäärän, milloin olin kirjoittanut tekstin Wordiin. Lisäksi kirjoitin käsin lomakkeeseen, missä tiedostossa teksti on koneella, esimerkiksi SOITTAJAPOJAT KAUHEINTA -> TYTÖT_70.

Haastattelulomakkeen kautta saamiani muistoja, kokemuksia ja kommentteja käytin kirjassa eri asiayhteyksissä tai kokosin eri teemaosioiden alle. Käytin kommentteja, joiden julkaisemiseen oli annettu lupa haastattelulomakkeessa. Jos kohtaa ei ollut ruksattu

ja kommentti oli kiinnostava, kysyin julkaisuluvan sähköpostilla, puhelimitse tai tekstiviestillä.

Haastattelulomakkeen toimivuutta ja sen kautta saadun tiedon laatua ja määrää käsitellen tarkemmin luvussa 5.4.6.

3.2.2 Muut haastattelut

Kaavailin tekeväni henkilöhaastatteluja kirjaa varten lomakkeiden pohjalta, ja olin varannut niille suunnitelmissani aikaa heinäkuun 2011. Koska lomakkeita ei palautunut odotettuun tahtiin, jatkoin kirjaan tulevia haastatteluja kesästä alkutalveen 2012 saakka. Kirjassa olevasta, noin kolmestakymmenestä henkilöjutusta viisitoista perustuu yksinomaan henkilökohtaiseen tapaamiseen. Paitsi Keuruulla, tein haastatteluja Lahdessa, Turussa, Tampereella ja Helsingissä.

Tein kirjaa varten yhteensä lähes viisikymmentä haastattelua henkilökohtaisesti, sähköpostilla ja puhelimitse sekä kaikkien edellä mainittujen tapojen yhdistelmänä. Haastatteluja myös tarkistettiin kaikilla edellä mainituilla tavoilla sekä perinteisenä kirjepostina fyysisesti, koska kaikilla haastatelluilla ei ollut sähköpostia. Henkilöhaastatteluissa pyrin välittämään tekstiin reportaasimaisesti haastattelujen tunnelmaa. Otin haastattelutilanteissa myös valokuvia, jotka kaikki eivät päätyneet kirjaan.

Itseoikeutettu haastateltava ja korvaamaton autenttinen tietopankki kirjan suhteen oli orkesterin edesmenneen perustajan Erkki Haapamäen puoliso, Lotta Haapamäki. Hän muisti ja kertoi asioita tarkasti paitsi Soittajapoijista, myös Keuruun historiasta, kulttuurista ja muusta musiikkielämästä. 90-vuotias Lotta Haapamäki tunnetaan soittajien keskuudessa Soittajapoikien ”äitinä”, ja hän tuntee ja muistaa henkilökohtaisesti kaikki soittajat vuosilta 1950-luvulta 1980-luvun lopulle sekä useita nuorempia soittajia sen jälkeenkin.

Muita haastateltavia olivat luonnollisesti orkesterin perustajajäsenet, jotka olivat tiedossa aiempien historiikkien pohjalta. Sain selvitetyn, että kolme heistä oli tavoitettavissa ja tein heistä yksittäiset henkilöhaastattelut kirjaan. Kaikkien vuosien soittajat sinänsä

olivat tietenkin avainasemassa haastateltavien suhteen. Hanketyöryhmässä oli päätetty ottaa esille perustaja Erkki Haapamäen lisäksi myös orkesterin muut johtajat, joista kaikista kahdeksasta tuli itsenäinen juttu kirjaan. Vanhempainyhdistysten jäsenet ja muut tukijat haluttiin myös tuoda esille.

Orkesterin johtajien lisäksi halusin valita pitemmän henkilökuvan aiheiksi Soittajapoikalähtöisiä, nykyisiä musiikin ammattilaisia klassisen ja viihdemusiikin puolelta. Haastatelin muun muassa suomalaisten sinfoniaorkestereiden muusikoita ja suomalaisen ”Suurlähettiläät” -pop-yhtyeen soittajaa Pekka Vaaherkumpua. Erilaista uravalintaa edustamaan valitsin Soittajapoikalähtöisen rallivalmentajan, Risto Mannisenmäen henkilökuvan.

Musiikin ammattilaisille esitin muun muassa alla olevia kysymyksiä, jotka on mainittu tarkemmin kirjassani (Jyrinki, 107, 108). Ajattelin vastauksista olevan hyötyä nuorille soittajille, jotka miettivät musiikkia mahdolliseksi ammatikseen tai pohdiskelevat elämänsä muuten vain:

- vaikuttiko Soittajapojissa mukana olo ammatinvalintaan?
- mitä pidät työstäsi, mikä siinä on parasta, mikä haastavinta?
- missä vaiheessa elämääsi tiesit, että sinusta tulee muusikko?
- mitä muuta voisit kuvitella olevasi ammatiltasi?
- mikä on ollut hienointa, kauheinta tai jännittävintä työssäsi?
- keneltä olet saanut soittamiseen parhaat opit?
- onko stressiä? – miten rentoudut?
- mikä on tärkeintä musiikin tekemisessä ja omassa ammatissasi?
- odotatko eläkkeelle pääsyä?
- mikä on tärkeintä elämässä?

Pari viimeistä kysymystä juontui siitä, että Soittajapojat alkoi orkesterina olla 60-vuotismerkkipaalun myötä lähellä ihmisen eläkeikää.

Viimeisimpinä henkilökuvina kirjassa halusin antaa äänen nykyisyydelle, ja siihen osioon kuuluivat muun muassa evp. puolustusvoimien ylikapellimestari Arvo Kuikan terveiset ja kuulumiset, nykyisen orkesterinjohtajan tilannekatsaus sekä kahden nykyisen

soittajien pohdinnat. Näissä merkeissä kävin Keuruulla syksyllä 2011 Soittajapoikien A- ja B-orkesterien harjoituksissa tutustumassa johtajiin ja soittajiin, kun he aloittivat syyskauden toimintaansa Keuruun musiikkiopiston puitteissa. Joulukuussa 2011 kuuntelin B-orkesterin esitystä Keuruun seurakuntatalon joulukonsertissa ja otin tilaisuudessa valokuvia, joita käytettiin myös kirjassani.

Sanelinta käytin ainoastaan yhdessä ryhmähaastattelussa Musiikkitalolla. Kirjoitin muistiinpanot haastattelujen aikana aina lehtiöön, ja pyrin kirjoittamaan haastattelun puhtaaksi mahdollisimman pian haastattelun jälkeen. Keuruulla käydessäni tein neljäkin haastattelua samana päivänä ja kirjoitin niitä puhtaaksi kotimatalla junassa.

Hyväksyin kaikki kirjassa olevat henkilöhaastattelut asianomaisilla henkilöillä. Muutamassa tapauksessa lähetin jutun printattuna postitse kirjeellä, ja soitin kyseiselle henkilölle sovittuna päivänä korjauksia ja muutoksia varten. He joko hyväksyivät tekstin sellaisenaan tai antoivat suoraan hyväksymisensä, kunhan tietyt korjaukset tehtäisiin.

Haastattelujeni antia käytin kirjassa suorina, pitkinä henkilöjuttuina tai lyhyinä lainauksina eri teemojen yhteydessä. Haastattelumateriaalia minulle kertyi haastattelulomake mukaan lukien yhteensä noin 140 henkilöltä.

Lisäksi sain katsottavakseni kolmen CD:n verran raakamateriaalia, jota työryhmäämme kuulunut Teuvo Mujo kuvasi historiikki-DVD:tä varten kesällä 2010. Tallenteilla oli kesän 2010 soittajatapaamisen lisäksi myös Lotta Haapamäen haastattelu, jota käytin täydentämään kirjani tarinoita. DVD-aineistosta sain kaikenlaista perustietoa ja haastatteluvinkkejä.

Teuvo Mujon videomateriaalista otin kirjaan mukaan esimerkiksi Tuomo Juurisen ”Papukaijamerkki”-jutun. Juurinen oli henkilökohtaisesti mukana Keuruun Soittajapoikien tv-esiintymisessä Sirkus Papukaija -ohjelmassa 1960-luvulla. Juurisen haastattelun kautta tuli kerrotuksi ”Kymmenen pistettä ja papukaijamerkki”-sanonnan alkuperä samanimisen otsikon alla. Juttua tarkennettiin Juurisen kanssa vielä sähköposteilla ja hän toimitti minulle skannatun kuvan papukaijamerkistä.

3.3 Valokuvat ja julkaisuluvat

Keuruun Soittajapoikien arkistossa käydessäni kiinnitin huomioita valokuvien vähyyteen, samoin suorastaa niiden puuttumiseen erityisesti kapellimestari Erkki Haapamäen osalta. Kirjaa varten sain eniten valokuvia edesmenneen Erkki Haapamäen puolisoilta Lotta Haapamäeltä sekä soittajien albumeista.

Kuvien hankinta ja valinta historiikkiin jäi minun varaani. Arkiston, Lotta Haapamäen, Virva Aspin, soittajien ja omien albumieni lisäksi sain kuvia käyttööni orkesterin johtajilta ja tukijoukoilta sekä orkesterin ulkopuolisilta tahoilta kuten esimerkiksi YLE:ltä, lehdistöltä ja museoilta.

Vanhoiden historiallisten valokuvien hankkiminen vaikkapa Suomen Museoviraston kautta olisi tullut maksamaan noin 100 euroa kuvaa kohti. Tällaiseen ei budjetissa ollut varaa. Niinpä esimerkiksi Mäntän tehtaan soittokunnan käyttöluvan sain Serlachius-museoilta ilmaiseksi kirjan vapaakappaleta vastaan, samoin Sibelius-Akatemian perustajan Martin Wegeliuksen kuvan Suomalaiselta klubilta.

Eryteisestä Soittajapoika-henkisestä talkoohengestä ja vaivannäöstä mainittakoon, että Seura-lehden kansikuvan (Jyrinki, 142) hankki keuruulainen Juhani Koto, Soittajapoika 1953–1958, joka harrastaa edelleen trumpetin soittoa. Hän kävi eri arkistojen kanssa useita puhelinkeskusteluja kuvan jäljittämiseksi ja saamiseksi taittajamme käyttöön Keuruulle.

Esimerkin vuoksi mainittakoon myös, että ainoa maksullinen kuva oli Jyväskylä Sinfonian esitteessä ollut henkilökuva trumpettisti Mailis Ben Romdhanesta. Kuvan pienehkö kertakorvauksen maksoi Keuruun kaupunki kirjan budjetista. Kuvaaja Pekka Rötkönen selvitti itse kuvan käyttöoikeuden Jyväskylä Sinfonian suhteen. Muiden haastattelujen henkilö kuvat sain haastateltavieni kuva-albumeista lainaksi ja/tai sähköisesti tuoreina otoksina haastateltavien itse hoitamina.

Suunnitelmissamme oli Virva Aspin kanssa käydä kuvaamassa Soittajapoikien varastos-
sa kuvituskuvaa taittaja Jaana Pasasta varten, mutta sairaslomani marraskuussa 2011
vesitti suunnitelman. Toisaalta kirjassa ei olisi ollut mahdollista kuvituskuvaa juuri käyt-
tääkään, koska pienikin kuvituskuva lasketaan kustannuksissa kuvaksi. Tein Jaana Pasa-
selle varalta kuvatiedoston erilaisista soittimista, joita kuvia sain internetistä vapaasti
käytettävissä olevista kuvista.

Valokuvaaminen ei käynyt oikeastaan mielessänikään kirjan tekoon ryhtyessäni. Tulin
kuitenkin onneksi kuvanneeksi haastatteluissa, soittajatapaamisissa ja nykyisten orkeste-
rien esiintymisissä. Loppujen lopuksi ne olivat hyvinkin oleellisia kirjan kannalta.

Kirjan kustannussopimukseen oli laskettu 50 kuvaa; 25 värikuvaa ja 25 mustavalkoista.
Valmiissa kirjassa on 52 mustavalkokuvaa, 20 värikuvaa ja 8 kuvituskuvaa/skannausta.
Kirjan 80 valokuvasta 15 kuvaa on itse ottamiani. Kuvien liiallinen määrä aiheutti on-
gelmia, joita kuvaan tarkemmin luvussa 5.4.1. Kirjan alkuperäistä taittoa jouduttiin vii-
me hetkellä muuttamaan.

Osan ryhmäkuvista, neljän henkilöjutun kuvat ja joitakin kuvituskuvia otin itse. Kuvi-
tuskuvaani oli erityisesti alkuperäisen 2.2.2012 tehdyn taittoversion alussa ja ne toimivat
paremmin värillisinä (liite 10, ensimmäisen taittoversion sivut 9, 13, 17, 19). Kuvat
muutettiin mustavalkoisiksi vähän ennen painoon menoa painoteknisistä syistä väärin-
käsitksen oikaisemiseksi. (Ks. edelleen luku 5.4.1.)

Vuoden 1981 LP:n kansissa olevia kuvia tarvittiin CD:n kansittamiseen ja käytin niitä
myös kirjassani. Kuvien ottajat eivät olleet selvillä. Eräs ryhmäkuvassa (Jyrinki, 152)
mukana ollut tyttö muisteli, että kuvaaja olisi ollut keuruulainen valokuvaaja Hannu
Nelimarkka, jolla on valokuvaamo Keuruulla. Menimme sinne Virva Aspin kanssa ky-
symään asiaa ja tutkimaan kuvia ja negatiiveja. Kuva ja lupa saatiin. Mainittakoon, että
Valokuvaamo Nelimarkka lahjoitti keväällä 2012 Soittajapojat ry:lle kaiken orkesteria
koskevan kuvamateriaalin. LP:n takakannen marssikuvan (Jyrinki, 152) oli sanomalehti
Keski-Suomalaiselle kuvannut Antti Bengts. Sain häneltä kuvan käyttöoikeuden valmis-
ta kirjaa vastaan.

Kirjan etukannen kuvien elossa olevilta henkilöiltä hankin kaikilta julkaisuluvan, samoin kuvan ottajilta. Kirjan takakannen kuva ja lupa saatiin Hannu Nelimarkalta.

Muihin kuin ryhmäkuviin, esimerkiksi henkilöhaastatteluihin sain kuvaluvat henkilöiltä itseltään. Nykyisten A- ja B-orkesterilaisten kuviin sain alaikäisyyden vuoksi vanhemmilta kirjallisesti luvan, jota varten tein erityisen lomakkeen. Orkesterien johtajat toimitivat ne soittajien kautta vanhemmille. Näitä lupia tarvittiin yhteensä 25 kappaletta.

Raporttini liitteenä on lista kuvalähteistä (liite 9). Siivosin sen yhtenäiseksi luetteloksi kesällä 2012. Yllättäen siitä oli käytännössä korvaamatonta hyötyä, kun kirjailija dir.mus. Jouko Törmälä otti minuun helmikuussa 2012 yhteyttä ja pyysi saada käyttöönsä pari kuvaa Keuruun Soittajapoista tekeillä olevaan omaan, musiikkiluokkia käsittelevään teokseensa.

3.4 Keuruun Soittajapoikien arkisto

Maaliskuussa 2011 kun historiikkihanke lähti uudelleen käyntiin, kävin läpi Keuruun ala-asteen vintillä olevia Soittajapoika-arkistoja. Sieltä löytyy runsaasti harjoituspäiväkirjoja ja nuotteja, lehtileikkeitä, kaitafilmejä, VHS-nauhoja, konserttiohjelmia ja matkapäiväkirjoja, aiempia historiikkeja ja niihin koottua aineistoa. Kävin arkistossa Keuruulla uudelleen vielä kuusi kertaa kesän 2010 – 2011 syksyn aikana.

Kirjallinen aineisto

Erkki Haapamäen aikaiset harjoituspäiväkirjat ovat Keuruun Soittajapoikien perustamisesta lähtien selkeässä vuosijärjestyksessä, tosin kuulemani mukaan jotkin 1980-luvun päiväkirjat ovat hukassa. Niitä en niinkään tarvinnut enkä kaivannut, koska tarkistelin faktatietoja lähinnä alkuvuosien harjoituspäiväkirjoista.

Soittajapojat ry:n puheenjohtajalta Pirjo Ikkalalta, joka toimi orkesterin johtajana vuosina 2000–2009, sain näiden lähes kymmenen vuoden ajalta toimintakertomukset sähköisessä muodossa. Haapamäen ja Ikkalan johtajavuosien väliin ja jälkeen osuvilta toi-

mintakausilta en tarvinnut kovin yksityiskohtaista kirjallista tietoa, vaan esimerkiksi orkesterin jäsenmäärät ja toiminnan luonne tulivat esiin johtajien henkilöhaastatteluissa.

Käytin jonkin verran konserttiohjelmia ynnä muuta pienjulkaisumateriaalia kirjani työstämisessä, samoin lehtileikkeitä ja matkapäiväkirjoja. Viimeksi mainituissa ei ollut minulle varsinaisesti mitään uutta informaatiota, ne vahvistivat vain sen ilmapiirin, jonka itsekin muistan: kotimaan ja ulkomaan esiintymismatkoilla oli rankkaa, mutta hauskaa.

Filmit

Soittajapoikien arkistoista löytyi kymmenisen VHS-kasettia, joista osa sisälsi vanhoilta kaitafilmeiltä siirrettyä filmimateriaalia. Filmejä oli kuvattu lähinnä ulkomaanmatkoilla. Suurin osa nauhoista oli sekä sisällöllisesti että teknisesti melko huonolaatuisia. Kasetteja vaihdettiin palaverissa hanketyöryhmän jäsenten kesken. DVD:n tekijät Eine Joutsijoki ja Teuvo Mujo katsoivat kattavasti kaikki ja referoivat minua sisällöstä. Itse katsoin vanhoja VHS-nauhoja kaikkiaan kuutisen tuntia, mutta minulle soittajana ne eivät juuri tuoneet juuri lisää tietoa olemassa oleviin tekijöihin.

Keuruun Soittajapoikien ensimmäisestä ulkomaanmatkasta vuonna 1961 tehty kaitafilmi digitoitiin onnistuneesti Helsingissä, joten siitä on nyt hyvälaatuinen CD-tallenne, jota käytettiin historiikki-DVD:llä.

3.5 Radio- ja tv-ohjelmat

Historiikkihankkeeseen ryhtyessämme oli tiedossa, että Keuruun Soittajapojat on esiintynyt useissa radio- ja tv-ohjelmissa.

Hanketyöryhmän puheenjohtaja Jorma Haapamäki muisti omakohtaisesti ensimmäisen tv-taltioinnin, Sirkus Papukaija -ohjelman 1960-luvulta. Tiedossa oli myös Yleisradion Sävelvaaka-ohjelma vuodelta 1985, jossa musiikin ammattilaiset arvioivat nuorien soittajien esityksiä. Tämä ohjelma löytyi C-kasetilla Lotta Haapamäeltä ja Teuvo Mujo siirsi sen CD:lle. Alkupalaverissa oli ideana, että katkelmia tästä ohjelmasta laitettaisiin Soittajapoikien historiikkipakettiin kuuluvalla CD:lle. Siitä se päätettiin jättää pois, mutta siteerasin Sävelvaaka-ohjelman kommentteja kirjassani.

Työharjoitteluni puitteissa kartoitin radio- ja tv-ohjelmia ja otin yhteyttä YLE:n arkistoon. Yhteyshenkilö siellä sattui yllättäen olemaan entinen Soittajapoika. Sain häneltä listan YLE:n tiedossa olevista radio- ja tv-ohjelmista. Historiikkifilmin tekijät Teuvo Mujo ja Eine Joutsijoki miettivät keskenään, mitä ottaisivat materiaaliksi omaan teokseensa ja he jatkoivat Keuruun kulttuuritoimen kanssa asioiden hoitamista. Kirjani osalta YLE:n lista ei tarjonnut olennaista lisämateriaalia.

Haastattelulomakkeiden perusteella sain tietoa soittajilla olevista materiaaleista. Muun muassa 1960-luvun soittaja Harry Köhler mainitsi heillä olevista kaitafilmeistä, ja lähetti sähköisessä muodossa otoksen eräästä 1960-luvun itsenäisyyspäivän paraatista. Filmi-pätkä ei ollut teknisesti käyttökelpoinen, mutta muistoarvoltaan mielenkiintoinen. Harry Köhleriltä sain tiedon, että hänen isällään Stuart Köhlerillä on enemmänkin Soittajapoikia koskevaa filmi- ja ääniteaineistoa.

Sain Stuart Köhleriltä C-kasetilla hänen itsensä toimittaman radio-ohjelman ”Keuruu laulaa ja soi” vuodelta 1964. Hänen luvallaan käytin kirjassani otteen ko. ohjelmasta keuruulaisen kansansoittaja Paavo Larmin osalta elävöittämässä Keuruun musiikkielämää ja keskisuomalaista, vaatimatonta asennetta. Paavo Larmin oli toiminut presidentinlinnassa autonkuljettajana muun muassa presidentti Paasikiven aikana ja soitellut siinä sivussa presidentille harmonikkaa.

Stuart Köhlerin ohjelmasta sain kirjaani myös Erkki Haapamäen vuonna 1964 antaman haastattelun johtajan mietteistä Keuruun Soittajapoikien vetäjänä. Laitoin harvinaisen haastattelun kirjaan suorana sitaattina (Jyrinki, 84).

4 Kirjan kirjoittaminen

Keuruun kaupunki määritteli hankkeen kustantajana käytännön raamit kirjan julkaisulle. Painopaikaksi valittiin Otavan Kirjapaino Keuruulla ja taittopaikaksi keuruulainen Keuruskopio. Näiden tahojen kanssa kaupunki on aiemminkin tehnyt yhteistyötä. Omasta puolestani olin hyvilläni paikallisen yritystoiminnan kannattamisesta, enkä ollut lainkaan pahoillani toistuvista matkoista kotiseudulleni Keuruulle.

Tekstin sisällöstä sain vastata käytännössä itsenäisesti. Teemoja ja näkökulmia hahmoteltiin hanketyöryhmän palaverissa ja säännöllisessä sähköposti- ja puhelinyhteydessä yhteydenpidossa Jorma Haapamäen ja Virva Aspin kanssa.

4.1 Kirjan suunnittelu ja rakenne

Keuruun Soittajapoikien historiikki toteutettiin suunnitellusti 165-sivuisena, kovakantisena julkaisuna. Fyysisesti kirjan muoto oli pitkään vaakasuora, kunnes muotoutui pystysuoraksi. Perinteisen kirjamuodon katsottiin helpottavan lukemista, koska kyseessä on enemmän tekstitöitä kuin kuvakirja. Koon suhteen päädyttiin silti lähinnä isojen ryhmäkuvien vuoksi hieman perinteistä kirjakokoa suurempaan kokoon; leveys 170 mm ja korkeus 240 mm. Kirjaan ei hankittu mainoksia, joita aiemmissa Soittajapoikahistoriikkeissa oli ollut runsaasti, koska kirjan kustantajana toimi nyt kaupunki. Kirjaa painettiin 500 kappaletta.

Hanketyöryhmä ideoi jo ensimmäisessä palaverissa toukokuussa 2010, että historiikista tehtäisiin elävä ja nykyaikainen teos, josta virallinen kuivuuksa saisi jäädä pois. Kirjan sisältö rakennettaisiin mieluummin teemojen kautta kuin kronologisesti etenevänä toimintakertomuksena. Saara Hirvosen vastaava näkemys omassa, Vakuutusalan tekniset tarkastajat ry:tä koskevassa historiikissaan vahvisti edelleen ideaamme.

Kerätyn aineiston pohjalta hahmottelin hanketyöryhmän ja taiton kanssa historiikin teemoja, rakennetta, kuvitusta ja layoutia. Ideointia tapahtui joka taholla koko prosessin ajan, ja tiedossa oli, että suunnitelmat ja tavoitteet tarkentuisivat osittain vasta prosessin edetessä. Kirjan sisällöllistä rakennetta kuvaan yksityiskohtaisemmin luvussa 4.3.1.

Jorma Haapamäen, Virva Aspin ja minun omakohtaisista Soittajapoika-taustoista sekä hanketyöryhmän sisäisistä vastuista johtuen kirjaprojekti eteni ja rakentui pääasiassa meidän kolmen kesken.

Eine Joutsijoki ja Teuvo Mujo tekivät historiikki-DVD:tä omalla tahollaan, ja päätimme olla tietoisia toistemme tekemisistä vain pääperiaatteiden osalta. Palavereissa infosimme joitakin ideoita ja yksityiskohtia. Kirja ja DVD oli toki tarkoitettu tukemaan toisiaan, mutta tavoitteena oli tehdä niistä itsenäisiä teoksia molempien ominaislaatu ja tekniikka huomioon ottaen.

Pari sanaa taitosta

Opinnäytetyösuunnitelmassani mainitsin haluavani osallistua myös taiton suunnitteluun, valokuvien valintaan ja muihin kirjan ulkoasuun liittyviin seikkoihin. Niihin sainkin perehtyä koko prosessin ajan ja loppuvaiheessa todella kantapään kautta (luku 5.4.1).

Elokuun 2011 alussa minulla oli ensimmäinen palaveri Keuruskopion taittajan, Jaana Pasasen kanssa. Käynti hänen luonaan oli erittäin inspiroiva. Jaana Pasanen näytti malleja tekemistään töistä, ja minulle tuli innostunut tunne, että tästä todella tulee jotakin! Ymmärsin taiton oleelliset tekniset vaatimukset; teksti Word-tiedostona, fontti Arial 12 pt, otsikot tyyleillä, kappaleet enterillä, kuvat JPG;nä/resoluutio max. 300, skannaukset TIFF-muodossa/resoluutio max. 300. Edellä mainitut sähköiset tiedostot oli toimitettava 1:1 koossa kirjaan suunniteltuun kokoon nähden, jousto +/-10 %. Valokuvia oli mahdollista toimittaa myös paperikuvina taittajalle.

Pari sanaa painosta

Samoihin aikoihin kun perehdyin taittoon, kävimme hanketyöryhmän sihteerin Virva Aspin kanssa Otavan kirjapainossa myyntipäällikkö Mika Liuksen luona ja siellä sovittiin kirjan teknisistä yksityiskohdista. Keuruun kaupunki ja Otava tekivät keskenään kustannussopimuksen, josta minun ei tarvinnut huolehtia. Keuruskopio teki Otavan sopimuksen puitteissa kirjan taiton. Painolla ja taitolla oli oma keskinäinen, kirjan te-

kemiseen vaikuttava etenemisjärjestyksensä, joiden vaiheista tiedotin hanketyöryhmää, ja suunnittelin tehtäviäni sen mukaisesti.

4.2 Taitto- ja painoaikataulu

Huhtikuussa 2011 annoin opinnäytetyöhöni liittyvän yksilöidyn aikataulun opinnäytetyötä ja työharjoittelua ohjaaville opettajille. Aikatauluun oli sovitettava taiton ja painon lisäksi hanketyöryhmän palaverit Keuruulla sekä työryhmän jäsenten kulloisetkin toimenpiteet.

Historiikkikirjan pääkohdat alustavassa aikataulussa olivat seuraavat:

Viikko 20/2011 (toukokuu): soittajarekisteri ja haastattelulomake valmiit

Viikko 23/2011 (kesäkuu): haastattelulomakkeen postitus soittajille; yhteistyön aloittaminen taiton ja painon kanssa

Viikko 26/2011 (heinäkuu): soittajatapaaminen, torikonsertti; haastattelukontaktien kerääminen, palautuneiden haastattelulomakkeiden analysointi; haastattelut, haastattelujen editointi

Viikko 31-35/2011 (elokuu): historiikin tekstin kirjoittaminen

Viikko 36/2011 (syyskuun alku): teksti oikoluettavaksi työryhmälle

Viikko 41/2011 (lokakuu): aineistopalaveri taitossa; oikoluettu teksti ja valitut kuvat taittajalle raakaversiota varten

Viikko 44/2011 (marraskuun alku): taittomalli työryhmälle hyväksyttäväksi

Viikko 47/2011 (marraskuun loppu): taitolle hyväksytty taittomalli + taittolupa

Viikko 48/2011 (joulukuun alku): hyväksytty vedos + painolupa Otavalle

Viikko 1-2/2012: historiikki painetaan

18.3.2012: Keuruun Soittajapoikien juhlakonsertti, jossa historiikkikirja, DVD ja CD julkistetaan

Olenaiset asiat taitosta ja painosta opin lopullisesti vasta kesän 2011 kuluessa aloitellessani historiikkityön. Tärkeimmät vaiheet ja termit taiton ja painon osalta Keuruskoopiossa ja Otavalla ovat:

- **aloituspalaveri** taitossa, jolloin tilaaja ja taittaja hahmottelevat, mitä halutaan, ja mikä on mahdollista

- **aineistopalaveri** taitossa, jolloin tilaaja antaa taittajalle kaiken kirjaan tuleva materiaalin eli oikoluettun tekstin sähköisesti sekä kuvat joko sähköisesti tai paperikuvina
- aineiston pohjalta taittaja tekee **raakaversio**n eli fyysisen malliprintin noin 20 ensimmäisestä sivusta
- tilaaja hyväksyy raakaversio
- taittaja taittaa koko kirjan ja tekee siitä **sähköisen vedoksen**, josta on mahdollista saada myös printtiversio eli **digikirja**, jonka hinta tässä tapauksessa kustannussopimuksen päälle oli noin 100 euroa
- tilaaja hyväksyy vedoksen (joitakin pieniä kirjoitusvirheitä on mahdollista vielä korjata)
- hyväksytyyn vedokseen perusteella tilaaja antaa **painoluvan** painotalolle
- painon kanssa on tilaaja neuvotellut jo aiemmin tekniset yksityiskohdat, joita ovat kirjan fyysisen koon ja sivumäärän lisäksi muun muassa paperilaatu, kannen paksuus, päänauhan eli sidontaan käytetyn ”langan” väri, mahdolliset ”Avainlippu”-tunnukset ym.

Elokuussa 2011 jouduin pyytämään ensimmäisen siirron aikatauluun, koska en ollut saanut taittoa varten valmiiksi riittävästi tekstiä haastattelulomakkeiden vähäisyyden ja myöhästymisen vuoksi. Koko aikataulu siirtyi parilla kolmella viikolla. Oleellisimmat muutokset olivat painoluvan siirtyminen viikolle 51/2011, ja kirjan valmistumisen siirtyminen viikolle 6/2012 eli alkuvuodesta helmikuuhun.

Kuukauden sairauslomani marraskuussa 2011, kun kirjan olisi pitänyt olla jo taittovalmis, vaikutti loppuvaiheessa ratkaisevimmin aikataulujen kiristymiseen todella tiukaksi. En pystynyt tuottamaan tekstiä enkä tekemään viimeisimpiä haastatteluja, joten kaikki muutkin työvaiheet siirtyivät suunnilleen kuukaudella eteenpäin.

Lopulta painolupa Otavalle annettiin vasta viikolla 6/2012, jolloin kirjan piti alun perin olla jo painettu. Ennen lopullista painolupaa tapahtui vielä aiemmin mainittu viime hetken ”taittokatastrofi” (luku 5.4.1). Kirja valmistui painosta kuitenkin ajoissa, 29.2.2012, eli hanketyöryhmän tavoitteen mukaisesti 60-vuotisjuhlaan 18.3.2011 mennessä. Ota-

van kirjapainossa viivästys oli siis vain 3 viikkoa, vaikka kirjan materiaali oli painolupa-kunnossa vasta 10 viikkoa luvattua myöhemmin. Suuri kiitos kaikesta kirimisestä ja järjestelystä lankeaa Virva Aspin ja Jaana Pasasen loppurutistuksen lisäksi Otavan kirjapainolle, joka kokeneena painotalona sai järjestellyksi painotyöt sairauslomani aiheuttamasta myöhästymisestä huolimatta.

4.3 Kirjoitusprosessi

Alitajuinen suunnittelu ja kokonaisuuksien hahmottaminen käynnistyivät minulla jo hanketyöryhmän ensimmäisessä palaverissa 4.5.2010, vaikka kieltäydyinkin silloin aluksi tehtävästä. Varsinainen kirjoittaminen lähti liikkeelle vähitellen sen jälkeen, kun olin lupautunut kirjoittajaksi keväällä 2011. Sisällöllinen tavoite oli teemojen alle keskittyvä historiikki, joka kuvaisi elävästi eri aikakausia, tyypillisiä ilmiöitä sekä johtajia ja soittajia.

Leimaa antava piirre omalle kirjoitusprosessilleni oli alituinen matkalla olo joko historiikkiin liittyvistä tai henkilökohtaisista syistä. Täysipäiväisestä opiskelijastatuksesta huolimatta olin tekstin kirjoittamisen lisäksi täystyöllistetty muun muassa kahden muuton ja yhden asunnon myynnin merkeissä. Kirjan vaatima fyysinen aineisto oli minulla aina mukana kahdessa isossa vetolaukussa junassa tai bussissa akselilla Lahti–Keuruu–Helsinki–Turku. Aineistolaukkujen sisältöä vaihdoin ja uudistin Keuruulla käydessäni. Henkilökohtaiset tavarat supistuivat minimiin. Ilman pientä, kannettavaa tietokonetta kirjaa tuskin olisi koskaan syntynyt.

Opinnäytetyösuunnitelmassani olin kaavaillut kirjoittavani historiikin tekstin elokuun 2011 aikana, lähinnä soittajilta palautuneista haastattelulomakkeista saatujen muistojen, kokemusten ja haastatteluideoiden pohjalta. Koska lomakkeita ei palautunut odotettiin, aloitin kirjoitustyön vasta myöhemmin syksyllä, kun materiaalia oli kertynyt enemmän.

Koko kirjoitusprosessi kehittyi intensiivisimmillään syksyllä 2011 täysipäiväiseksi journalistiseksi työksi, joka sisälsi kontaktien hakemista, tietojen tarkistamista, haastatteluja, valokuvausta, tekstin tuottamista, editoimista sekä käyttöoikeuksien hankkimista kuville ja muulle materiaalille.

Esimerkkinä julkaisulupien hankkimisesta mainitsen erään soittajan Herman Hesse -lainauksen kirjassa. Kolmen lauseen suora sitaatti vaati yllättäen kolmen päivän työn, kun minua pallolettiin Weilin&Göösin lopettamisen johdosta Sanoman ja WSOY:n organisaatioissa henkilöltä toiselle, ja lopulta lupa tuli Gummerukselta.

Hankin lähdetietoluvat kaikilta lainaamiltani tahoilta. Kaikki kirjan asiatiedot tarkistin journalistisen tavan mukaan vähintään kahdesta lähteestä. Samoin tarkistin mahdollisimman luotettavasti esimerkiksi tietyt vuosiluvut ja nimien kirjoitusasut.

Suunnittelin alun pitäen kirjaan mukaan myös historiallisen perspektiivin Keuruun musiikkielämästä, koska halusin selvittää itsellenikin, mistä aineksista ja perinteistä Keuruun Soittajapojat ponnistivat. Kirjoittaminen tuntui ensimmäistä kertaa vaikealta siinä vaiheessa kun siirryin historiasta varsinaiseen aiheeseeni eli Soittajapoikien aikaan; käsitelymahdollisuuksien ja -tapojen määrä oli lähinnä rajaton.

Kaikki tiedossa olevat deadlinet tuntuivat ahdistavilta. Yritin rauhoittaa itseäni sillä, että olin ennenkin hoitanut asiat ”edellisenä yönä”. Tähän tarvittiin vain runsaasti enemmän edellisiä öitä. Hahmottelin urakkaani laskemalla suunnilleen kirjan tekstin merkkimäärän, noin 30 000 – 35 5000 merkkiä. Sain siitä laskujeni mukaan 5-7 pitemmänpuoleista lehtijuttua. Se ei tuntunut enää niin mahdottomalta hoitaa.

Minua helpotti kirjan tavoitteiden mielessä pitäminen. Koska kirjasta toivottiin nykyaikainen, journalistinen julkaisu, pyrin tekemään tekstistä rakenteellisesti vaihtelevaa. Kokosin tekemiäni henkilöhaastatteluja artikkelimaisiksi, pieniksi kertomuksiksi. Eri teemojen alle kokosin soittajien kokemuksia suoraan haastattelulomakkeista editoiden. Joidenkin johtajien ja ammattilaissoittajien kokemuksia editoin myös suoriksi sitaateiksi heidän lähettämiensä tekstien pohjalta.

Historiikin työnimenä oli ”Soittoa, solmioita ja sukkahousuja”. Ajatukseni kirjasta oli aluksi ehkä hieman vauhdikkaampi ja luovempi kuin mitä orkesterin kunniakkaisiin ja juhlallisiin perinteisiin olisi soveltunut. Minulla ei silti ollut vaikeutta ottaa arvok-

kaampikin ote huomioon, enkä kokenut joutuvani tekemään kompromisseja. Hanketyöryhmän tavoitteena oli tuoda sekä kirjassa että DVD:llä esille myös soittajien keskinäinen toverihenki ja hurtti huumori, jolla mentiin läpi rankoistakin koitoksista. Tämä puoli tuli hyvin esille soittajien kommentteissa, joita lainasin kirjaani.

Palautetta, toiveita ja vuorovaikutusta tekstin suhteen sain hanketyöryhmässä erityisesti Jorma Haapamäeltä ja Virva Aspilta. Kirjailija Eine Joutsijoki antoi luottamuksensa ja siunauksensa tekstilleni alkusanojen perusteella. Toimitin tekstiä päätöksissä työryhmäläisille sitä mukaa kuin tekstiä syntyi, mutta yllä mainittuja henkilöitä lukuun ottamatta muilla ei ollut kommentoitavaa. Kaupunginjohtaja Timo Lounan esipuhetta jouduin hieman odottamaan, mutta se oli sitten aikanaan sitäkin valmiimpi, eikä kaivannut juurikaan editointia.

Historiikkiaineiston keräämiseen ynnä muuhun tiedottamiseen teimme Virva Aspin kanssa yhteistyötä Paikallislehti Suur-Keuruun kanssa. Toimittaja Liisa Lapin kanssa tarkistimme ja informoimme puolin ja toisin historiikkiprojektin edetessä tehtyjen juttujen sisältöä ja asiatietoja. Mikäli aikaa olisi ollut soittajatapaamisten yhteydessä enemmän, olisin kirjoittanut enemmänkin juttuja Soittajapojista, mutta olin tyytyväinen kun pystyin tekemään artikkelin 2011 kesäkonsertistamme kuvineen Suur-Keuruuseen (liite 11).

4.3.1 Journalistiset tyylit rakenteessa

Historiikkihanketyöryhmän aloituspalaverissa päädyimme näkemykseen, että kirjan sisältö rakennetaan mieluummin teemojen kautta kuin kronologisesti etenevänä toimintakertomuksena.

Päätin käyttää tekstissäni vaihtelevasti suoraan kerrontaa, journalistisia henkilöjuttuja ja suoria sitaatteja. Noston ja faktaboxin mutaationa otin sivukevennyksiksi muun muassa muutamia musiikkitermien selityksiä. Suorassa kerronnassa ja otsikoinnissa käytin tarkoituksella nykykielen ilmauksia, sillä historiankirjoitus on aina myös oman aikansa ajankuvaa.

Alun johdantojen ja soittajien nimiluettelon jälkeen kirja jakautuu kymmeneen pääotsikkoon:

1. Musiikin ja kulttuurin pitkä esihistoria, lyhyt oppimäärä
(sisältää muun muassa alaotsikon ”*Luk Kareissa lööppiainesta*”)
- 2.. Crescendo kohti Keuruun Soittajapoikia
3. Erkki Haapamäki ja Keuruun Soittajapojat
4. Soittimet, kultaakin kalliimmat
5. Musiikki
6. Toisen kamala on toisen ihana
7. Tahtipuikko vuosikymmenestä toiseen
8. Hullujussista Oopperan kummitukseen ja muuta elämää suurempaa
9. Soittajapojat eteenpäin mars

Musiikin ja kulttuurin pitkä esihistoria, lyhyt oppimäärä

Luku sisältää viisi alaotsikkoa, ja luvuissa käsitellään musiikin juuria Keuruulla kirkkomusiikista ensimmäiseen torviseitsikkoon saakka. Pääotsikko sisältää katsauksen Keuruun kulttuuriperintöön, muun muassa nykyisten Helsingin Sanomien ja Sibeliusakatemian syntyideoihin.

Crescendo kohti Keuruun Soittajapoikia

Pääotsikon alle sisältyy neljä lukua, jotka käsittelevät Keurusseudun ensimmäisiä soitto-kuntia Keuruun Soittajapoikien perustamiseen asti.

Erkki Haapamäki ja Keuruun Soittajapojat

Pääotsikko sisältää kaksitoista alaotsikkoa, joiden alla käsittelen kapellimestari Erkki Haapamäen aikaa 1952–1983. Erkki Haapamäen ja hänen perheensä henkilökuvausten ja Erkki Haapamäen pedagogisen opetusmetodin kuvauksen lisäksi osio sisältää neljän vanhimman soittajan haastattelut.

Orkesterin perustamisvuosikymmenen eli 1950-luvun esittelen eri soittajien suorilla sitaateilla. 1970- ja 1980 -lukuja tarkastelen lisäksi erikseen, koska ne olivat orkesterin

vilkkaimpia vuosikymmeniä. Luku sisältää muun muassa tilastoa harjoitusten ja esiintymisten määrästä.

Soittimet, kultaakin kalliimmat

Soittimista kertovassa luvussa käsittelen soittimien hankkimisen historiaa ja merkitystä soittajille enimmäkseen suorien soittajasitaattien kautta. Alaluvussa kerrotaan soittajien kommelluksista soitinten suhteen niin ikään lainauksilla ja otsikolla ”*Tälle kävi jotain...*”.

Musiikki

Konsertti- ja kilpailuohjelmaesimerkkien lisäksi luku sisältää soittajien muistoja. Tämän luvun alle tuli jonkinlaisena teknisenä vahinkona luku ”*Vanhemmat tukena*”, jonka olisi pitänyt olla omana otsikkonaan. Siinä kerrotaan vanhempainyhdistyksen ja soittajien vanhempien tuesta matkojen ja uniformujen kustantamisessa. Tähän osioon sisältyy myös suorina sitaatteina soittajien muistoja valtakunnallisista musiikkileireistä.

Toisen kamala on toisen ihana

Tähän lukuun sisällytin runsaasti kesän 2011 haastattelulomakkeiden antia.

Alaotsikot olivat:

Mikä se oli niin kamalaa

Ja mikä se oli niin ibanaa

”Kymmenen pistettä ja papukajamerkki”

Ja mitä sattui muuten vaan

Yhteisöllisyys, mahdollisuus

Tämä luku sisältää eri ikäkausien soittajien muistoja ja kokemuksia 1950- luvulta 2000- luvulle.

Tahtipuikko vuosikymmenestä toiseen

Pääotsikko jakaantuu Keuruun Soittajapoikien kapellimestareiden mukaan yhdeksään eri alalukuun johtajakausien aikajärjestyksessä. Kuusi haastattelua perustuu henkilökohtaiseen kontaktiin, joista kolme tein pelkästään henkilöhaastattelun pohjalta. Muut, samoin kuin edellä mainitut, on rakennettu ja täydennetty lisäksi sähköpostilla ja puhelimitse.

Hullujussista Oopperan kummitukseen ja muuta elämää suurempaa

Tein yhdentoista alaotsikon alle henkilöjuttuja ammattisoittajista, jotka kertovat alalle päättymisestään ja nykyisistä mielteistään. Lisäksi luvussa on kaksi muullekin alalle päätyntä. Viisi haastattelua tein henkilökohtaisesti, kuusi henkilökuva syntyi sähköpostittelun ja puhelujen perusteella. Suurimman osan haastateltavista tunsin ennestään henkilökohtaisesti.

Soittajapojat eteenpäin mars

Keuruun Soittajapoikien nykyisyyttä ja tulevaisuutta peilaava luku sisältää kuusi alaotsikkoa, joiden alla muun muassa evp. puolustusvoimien ylikapellimestari Arvo Kuikka kertoo terveisensä orkesterille. Luvussa on lisäksi kahden nykyisen soittajan henkilökuvaukset sekä omat jälkisanani ja hanketyöryhmän päätössanat.

Halusin antaa nykyisille soittajille paljon palstatilaa ja omaa ääntä, koska historiikkihankkeen tarkoitus oli myös virkistää nykyisen orkesterin toimintaa ja innostaa siihen mukaan uusia soittajia.

5 Opinnäytetyöstä opittua

5.1 Tavoitteiden toteutuminen eri toimijoiden osalta

5.1.1 Toimeksiantaja

Historiikkihanke oli Keuruun kaupungille ja kulttuuritoimelle erittäin tärkeä, koska Keuruun Soittajapojat on ilmiönä niin ainutlaatuinen, että se ansaitsee tulla mahdollisimman hyvin kuvatuksi. Ajankohta historian tallentamiseksi 2012 juhlavuoden kunniaksi oli oikea ja tarpeellinen, koska perustajajäseniä ja useita 1950-luvun soittajia oli mahdollista vielä tavoittaa. Edesmenneen orkesterin perustajan Erkki Haapamäen puolisoilta, 90-vuotiaalta Lotta Haapamäeltä saatiin niin ikään tallennetuksi korvaamatonta tietoa orkesterista.

Loppupalaverissa 26.6.2012 todettiin, että kaupungin osalta historiikkihanke kirjan, DVD:n ja CD-tallenteen kustannusten suhteen on pysynyt jokseenkin budjetissaan. Kirjoista on myymättä noin puolet, ja vuoden 2013 keväällä on tarkoitus markkinoida kirjaa esim. Suomalaisille Kirjakaupoille Helsingissä, Turussa, Tampereella, Lahdessa ja Oulussa. Sitä tarjotaan myös musiikkikirjastoille ja -taloille.

Kaupunki antaa historiikkituotteita kaupungin kulttuuriperinnöstä kertovana liikelahjana, ja vuonna 2012 historiikkipaketti lähetettiin Keuruun kaupungin joululahjana monelle taholle.

5.1.2 Keuruun Soittajapojat

Erkki Haapamäen yksin aloittama vapaaehtoistyö kahdeksan innokkaan soittajan voimin aloitti Soittajapoikakulttuurin, joka on tuottanut huomattavan paljon musiikin ammattilaisia ja edistänyt merkittävästi musiikkikasvatusta Keuruulla. Soittajapoikien vaikutuksesta Keuruulle saatiin aikoinaan Sulasolin musiikkileirit, Jyväskylän konservatorion sivupiste ja lopulta oma musiikkiopisto.

Juhlavuoden historiikkipaketilla eli kirjalla, DVD:llä ja CD:llä haluttiin historian avulla virkistää orkesterin nykyistä toimintaa ja puhallinmusiikin harrastusta Keuruulla. Soitta-

jien määrä on huippuvuosista vähentynyt huomattavasti, ja vuonna 2011 jäi perinteinen vappumatinea ensimmäistä kertaa pitämättä.

Keväällä 2012 A-orkesterissa oli 11 jäsentä ja B-orkesterissa 15 jäsentä. Tätä kirjoittaessani vuoden 2013 alussa Tiiu Tuomisen johtamassa A-orkesterissa jatkoi 9 soittajaa, ja B-orkesterissa 12 soittajaa. Pitkästä aikaa on perustettu myös vasta-alkajien C-orkesteri neljän soittajan voimin. B- ja C-orkestereiden vetäjä Marielle Harri on tehnyt aktiivista työtä koulukierroksilla soitinesittelyjen myötä.

Vuoden 2012 historiikkihankkeella on ilman muuta suuri merkitys kaikille Soittajapoijille, heidän perheilleen ja tukijoilleen. Historiikkipaketin toivottiin virkistävän orkesterin lisäksi myös vanhempainyhdistyksen toimintaa. Syksyyn 2012 mennessä näin ei ollut ainakaan vielä käynyt, sillä yhdistyksessä on puheenjohtaja Pirjo Ikkalan lisäksi vain muutama jäsen.

5.1.3 Hanketyöryhmä

Hanketyöryhmän päätavoitteet olivat Keuruun Soittajapoikien historian tallentaminen, 60-vuotisjuhlakonsertin järjestäminen ja orkesterin nykyisen toiminnan virkistäminen.

Historiikkipaketin tuotteet valmistuivat suunnitellusti 18.3.2012 juhlaan mennessä. Loppupalaverissa 26.6.2012 todettiin, että koko historiikkihanke pysyi kustannusten osalta suunnitellusti jokseenkin budjetissaan.

Juhlakonsertti onnistui yli odotusten. Solisteiksi saatiin musiikin huippuammattilaisia, ja suureen juhlaorkesteriin lavalle küepesi yhteensä 65 eri-ikäistä ja eritasoista Soittajapoikaa. Suuren orkesterin kapellimestareina toimivat orkesterin pitkäaikainen ystävä Pertti Pekkanen sekä Soittajapoikalähtöinen musiikin maisteri Frans Winstén.

Ennen konserttia järjestettiin ”Ja soitto soi”-kirjan sekä ”Soiton sitomat” -DVD:n julkistamistilaisuus, jossa katsottiin koko filmi. Paikallislehti Suur-Keuruun kirjoitti tilaisuudesta ennakoon (liite 12). Juhlaan oli yleisöllä vapaa pääsy ja Keuruun kaupunki

tarjosi kaikille juhlijoille kakkukahvit. Suur-Keuruu (liite 13) ja maakuntalehti Keski-suomalainen kirjoittivat juhlasta.

Juhlapäivänä tunnelma yleisön ja soittajien joukossa oli innostunut. Nykyisistä orkesterilaisista moni pääsi ensi kertaa soittamaan ja kuulemaan puhallinmusiikkia ison orkesterin ja monipuolisten instrumenttien keskellä. Hanketyöryhmä voi vain luovuttaa vastuun orkesterin nykyisille toimijoille tämän innostuksen säilymisestä. Jatkosuunnitelmana työryhmä ideoi muun muassa muutaman päivän mittaisen oman kesäleirin, jossa soitonopetukseen voisivat osallistua kaikki Soittajapojat vauvasta vaariin. Keuruun kaupunki toivoi ”torikonserttia” jo kesälle 2013 ja sen päivämääräksi lyötiin lukkoon 29.6.2013. Tapahtuma on päivitetty Facebook-ryhmään, ja *soittajapojat-gmailin* kautta lähti tieto asiasta kymmenille soittajille.

5.1.4 Tekijä

Teknisesti pääsin tavoitteeseeni hitaasti mutta varmasti. Osallistuin ensimmäiseen opinnäytetyöseminaariin 26.1.2011. Esittelin opinnäytetyösuunnitelmani 16.3.2011 ja sain aikatauluviivästyksistä huolimatta kirjan tekstin ja kuvat painovalmiiksi 2.2.2012. Kirja tuli painosta 29.2.2012, julkistamistilaisuuden 18.3.2012 tavoitteen mukaisesti. Opinnäytetyöhön kuuluvan opponoinnin suoritin 14.11.2012 ja valmiin opinnäytetyöni esittelin 12.2.2013.

Perustavoitteeni työharjoittelussa sekä opinnäytetyön pohjana oli ajantasaisen soittajarekisterin kerääminen. Tällä hetkellä 360 soittajan rekisterissä on 300 soittajan tiedot. Rekisteriä käytetään jatkossa soittajien koolle kutsumiseen ynnä muuhun tiedottamiseen.

Henkilökohtainen tavoitteeni yhdistetyssä työharjoittelussa ja opinnäytetyössä oli osoittaa kirjailijan ja toimittajan työhön vaadittava ammatillinen osaaminen. Opiskelijana halusin tehdä kirjan yhdenlaiseksi malliksi nykyaikaisen historiikin kirjoittamisesta. Kirjailija, toimittaja ja valokuvaaja tunnen olevani sataprosenttisesti. Muu organisointi vei stressipisteet huippuunsa, koska muistutti liikaa ex-vientisihteerin uraani.

Olin alun alkaen hyvin innostunut opinnäytetyöni aiheesta. Prosessin kuluessa väsähdin pari kertaa valtavan työmäärän edessä, ja loppupuolella tuntui välillä jo siltä, ettei ole ihme, jos historiikin lopettajaksi joudutaan joskus valitsemaan kokonaan toinen ihminen. Työvoittonani pidän kirjan valmistumista.

Töitä työharjoittelun ja opinnäytetyön parissa tein kaikkiaan 830 tuntia. Työskentelin sekä päätoimisesti että osa-aikaisesti, ja tuntimäärä sisältää sekä etä- että lähityötä, jolloin lähityöpäiviä Keuruulla kertyi 39 päivää.

Kirjan sisällön suhteen olen kokonaisuutena tyytyväinen sen journalistiseen ilmeeseen. Oman tiedonhankintatyöni ja aineiston analysoimisen ja valitsemisen kautta sain kuvatuksi kattavasti oleelliset asiat orkesterin alkuajoista sekä myöhemmistä vaiheista.

Alun perin halusin tutkia myös Soittajapoikalähtöisten musiikkiammattilaisten määrää, mutta siihen ei ollut resursseja. Karkea arvioni on, että rekisteriin selvitettyjen 300 soittajan tietojen perusteella lähes sata Soittajapoikaa on toiminut tai toimii ammatikseen musiikin parissa. Monet entiset Soittajapojat saavat tälläkin hetkellä elantonsa ammatimuusikoina Suomen sinfonia- ja viihdeorkestereissa, kapellimestareina, musiikkipedagogeina, äänittäjinä, tuottajina tai muuten musiikin ammattilaisina. Useimmilla Soittajapojilla musiikki on säilynyt läpi elämän aktiivisena harrastuksena eri paikkakuntien moninaisissa orkestereissa.

Entisenä soittajana historiikin kirjoittaminen oli minulle mieluinen tehtävä, ja prosessin tarkasteleminen jälkikäteen journalistina tärkeätä. Uskon, että historiikistani on hyötyä monenlaisten historiikkien tekijöille. Tätä kirjoittaessani helmikuussa 2013 minuun otti yhteyttä muun muassa kokenut musiikkihistorioitsija dir.mus. Jouko Törmälä. Törmälä kirjoittaa laajaa teosta suomalaisista musiikkiluokista ja vastaavista ilmiöistä, kuten Erkki Haapamäestä ja Soittajapojista, ja käyttää ilokseni kirjaani eräänä lähdeteksenaan.

Kirjastani ja työharjoittelusta Keuruun kaupungille sain kiitettävän työtodistuksen. Työryhmän arviot tulevat esille kirjan ”Saatesanoissa” ja ”Historiikkityöryhmän päätösaanoissa”. Juhlakonsertissa 18.3.2012 Keuruun kaupunginjohtaja Timo Louna mainitsi

lukeneensa kymmeniä historiikkeja, joiden joukossa hän piti tuoretta ”Ja soitto soi” - kirjaa eräänä parhaista.

5.2 Koulutuksen ja työn kohtaaminen

Haaga-Helian journalistikoulutuksen parhaat eväät kirjaa tehdessäni olivat käytännön neuvot tekstin ja journalistisen prosessin suhteen; kiinnostava otsikko, tekstin tiivistys, tietojen tarkistaminen vähintään kahdesta lähteestä ja julkaisuoikeuksien hankinta kuviin, tekstilainauksiin ja lähteisiin.

Ratkaisevin oppini työkäytännössä aloittaessani kirjan tekstiä oli se, että kirjassa tekstikappaleiden täytyy olla pitempiä kuin sanomalehti- ja nettitekstissä. Se tuli onneksi esille jo alkuvaiheessa taiton taholta. Vaikka meistä koulutetaan toimittajia, olisi hyvä opetella laajempien tekstien tuottamista ja hallitsemista. Monelle pitkän tekstin tuottaminen ja siinä liikkuminen tekstinkäsittelyssä tulee ensimmäisen kerran konkreettisesti eteen vasta opinnäytetyöraportissa.

Taiton perusteiden tunteminen auttoi suuresti historiikkikirjan teknistä hahmottamista. Olin selvillä kuvien sijoittelun vaikutuksista tekstin keskelle samoin kuin taittajan tarvitsemista tiedoista ja teknisistä vaatimuksista muun muassa kuvien ja skannausten resoluutioiden suhteen.

Excelin käytöstä minulla oli vientisihteeriuuran kautta riittävä kokemus soittajarekisterini tarpeisiin. Excel-10 -versio sopisi tosin vaikka ydinfysiikan käyttöön, niin paljon hienouksia se sisältää, mutta niitä hienouksia ei tavallinen käyttäjä luultavasti koskaan tarvitse. Haaga-Helian tilastotieteen kurssilta syksyllä 2011 jäi mieleen muutamia lajitte- lu- ja suodatusperusteita, ja ne tiedot ja taidot riittivät rekisterini käsittelyyn.

Onnistuin erinäisten kokeilujen kautta hakemaan Excel-taulukosta Word-10 - ohjelmaan osoitetarratiedot 265 soittajalle toimitettuun kutsukirjeeseen keväällä 2012. Osoitteiden yhdistämiseen olisin kaivannut opastusta. Toivoin, että olisin voinut opetella osoitekenttien yhdistämisen koulussa tietotekniikan kurssilla, kuten syksyllä 2011 suunnittelin, mutta sairauslomani takia se ei toteutunut.

Historiikin sisällön suhteen sain Kaarina Järventaukselta muutamia vinkkejä siitä, mitä orkesterin ulkopuolinen henkilö haluaisi historiikista ehkä lukea. Eräs idea oli esimerkiksi vanhimman ja nuorimman soittajan esille tuominen, ja sen idean toteutin vuoden 1952 perustajajäsenten ja vuoden 2012 soittajien henkilöhaastatteluina.

Kuvaoikeuksien kohdalla jouduin pohtimaan lakiasioita kaikkein eniten. Ulla Huovinen vahvisti hyväksi ideani hankkia kirjallisesti lupa kirjassa olevien A- ja B-orkesterien ryhmäkuvien julkaisuun soittajilta itseltään ja alaikäisten osalta heidän vanhemmiltaan.

Tähän korreloiden koin syksyllä 2012 suuren ”ahaa”-elämyksen Turun avoimen yliopiston Luovan kirjoittamisen luennolla, kun tietokirjailija Anu Lehtinen korosti kustannussopimuksen merkitystä. Siinä tulee yksilöidä ja määritellä muun muassa vastuut mahdollisista loukkauksista kolmansia osapuolia ja heidän oikeuksiaan, myös kuvaoikeuksia kohtaan.

Tällaista yksilöityä kustannussopimusta Keuruun kaupungilla ja Otavan kirjapainolla ei ollut – ainoastaan tarjous/sopimus teknisistä ja hintatiedoista. Koska kustantaja oli siis Keuruun kaupunki, pohdin vasta jälkikäteen, olisiko minun pitänyt tehdä kustannussopimus myös kaupungin kanssa. Kirjaan halusin merkittäväksi copyright-oikeuden myös minulle. En ole vielä täysin perehtynyt siihen, mitä kaikkea se pitää sisällään. Toinen tärkeä asia, johon havahduin Anu Lehtisen luennolla, oli se, että kustannustoimittaja on yleensä myös oikolukija. Siitä enemmän luvussa 5.4.3.

Ehkä Haaga-Heliassa olisi hyvä järjestää luentoja käytännön asioista myös potentiaalisille kirjailijoille. Lakitietoa on koulussa riittävästi, mutta yleensä sen tarpeen sisäistää vasta käytännössä omalla kohdalla.

Ensimmäisen raporttiversioidi pohjalta opinnäytetyönohjaajani Miisa Jääskeläinen selkiytti minulle merkittävästi raportoinnin keskeisiä kohtia, joten lopullisen raportin laatiminen helpottui huomattavasti.

5.3 Prosessin arviointi ja niistä opitut asiat, kehittämisehdotuksia

Historiikkia kirjoittaessani tein yhteistyötä monien tahojen kanssa. Olin yhteydessä soittajiin, kapellimestareihin, soittajien vanhempiin ja muihin tukihenkilöihin, Keuruun kaupunkiin, Soittajapojat ry:hyn, historiikkifilmin tekijöihin ja muuhun hanketyöryhmään sekä taittoon ja painotaloon.

Mainitsen kaikki osatekijät kuvatakseni, miten monipuolisesta ja monisyisestä hankkeesta oli kysymys ja miten kaikki kytkeytyi kaikkeen. Sen lisäksi, että omaa työtäni leimasi alituinen matkustaminen, hanketyöryhmän työtä leimasi hajallaan olo. Jorma Haapamäki toimi Helsingissä, minä Lahdessa ja myöhemmin Helsingissä, ja muut hanketyöryhmäläiset Keuruulla. Historiikkiprojekteissa tämä ei yleisesti ottaen liene harvinaista.

Keuruun Soittajapoikien historiikkihankkeen suhteen on mainittava ominaispiirteenä erityinen ja harvinainen ”Soittajapoika-henki”. Käytännössä se näkyi kaikessa työryhmän yhteistyössä ja kommunikaatiossa sekä yhteistyössä soittajien, johtajien ja orkesterin tukijoiden kanssa. Puolin ja toisin saattoi luottaa siihen, että asiat tehdään – jopa suoranaisista vastoinkäymisistä huolimatta niin kuin on sovittu. Osaltaan tämä auttoi toteuttamaan historiikkiprojektin olosuhteissa, jotka olisivat ehkä pysäyttäneet koko hankkeen toisenlaisten tekijöiden ollessa kyseessä. Suurimmat viivästyksset ja vaikeudet aiheutuivat yllättävistä sairauslomista projektin alussa ja lopussa.

Virva Aspin sairausloma projektin alussa pysäytti alkupalaverissa tehdyt suunnitelmat, ja historiikkityö käynnistyi uudelleen vasta lähes vuoden päästä maaliskuussa 2011. Onneksi Lotta Haapamäen ja soittajien kesätapaamisen videoinnit toteutuivat suunnitellusti jo kesällä 2010. Oma sairauslomani hidasti projektia puolestaan loppuvaiheessa.

Kirjoittajana olin pari kertaa katkeamispisteessä, mutta ratkaisevaa apua ja tukea sain Jorma Haapamäeltä, taittaja Jaana Pasaselta ja erityisesti vapaa-aikasihteeri Virva Aspilta, jolla on vankka kokemus luovien ihmisten kanssa työskentelystä, ja joka osaa rohkeavalla tavalla asettaa asiat ja ongelmat oikeisiin mittasuhteisiin. Virva Asp myös antoi kirjalle nimen viimeisessä työryhmäpalaverissa joulukuussa 2011; ”Ja soitto soi”. Se

hyväksyttiin yksimielisesti. Kirjan ISBN-numeron hakukin oli vähällä unohtua, mutta täytimme hakulomakkeen Virva Aspin kanssa taittaja Jaana Pasasen opastuksen mukaisesti vähän ennen kirjan painoon menoa.

Kirja valmistui monien vaiheiden ja vaikeuksienkin jälkeen ajallaan Otavan kirjapainosta Keuruun Soittajapoikien 60-vuotisjulaa 18.3.2012 varten. Työryhmä on ollut tyytyväinen lopputulokseen ja lukijapalaute on ollut positiivista niin soittajien kuin muidenkin lukijoiden taholta.

5.3.1 Jälkitoimenpiteitä ja havaintoja

Kirjalle ja muulle historiikkipaketille tulisi saada näkyvyyttä, koska orkesterilla on paljon ystäviä oman jäsenistönsä lisäksi monissa orkestereissa ja musiikkialan organisaatioissa ympäri Suomea. Luvussa 5.1. mainittu historiikkipaketin markkinointi pyritään toteuttamaan kevään 2013 kuluessa.

Musiikkilehti Rondo teki huhtikuun 2012 numeroon jutun Keuruun Soittajapoikien historiikkihankkeen toteutumisesta ja juhlakonsertista. Itse olen linkittänyt Facebookissa Keuruun Soittajapojat -ryhmälle ja omalle seinälleni nettimainokset kirjasta, DVD:stä ja CD:stä, joita myy Keuruulla kirjakauppa ”KIPA KirjaKeuruu” ja markkinoi tuotteita verkkokaupassaankin.

Lisäksi historiikkikirja on Akateemisen Kirjakaupan luettelossa, ja CD-levy on myynnissä Helsingin Musiikkitalon Fuga-levymyymälässä.

5.3.2 Kehitettävää yhdistyksille ja järjestöille

Saara Hirvosen tavoin olen osaltani joutunut havaitsemaan, miten tärkeää yhdistysten olisi arkistoida asioita johdonmukaisesti ja järjestelmällisesti.

Keuruun Soittajapoikien arkiston nuotit ovat erinomainen esimerkki hyvästä järjestyksestä. Nuotisto sisältää yli 600 teoksen partituurit ja soitinSTEMMAT teoksittain, numeroituissa pahvikansioissa, ja teoksista on numerojen mukainen luettelo paperilla.

Samoin arkistossa on pahvikansioissa kahta aiempaa historiikka varten kerättyä aineistoa, joissa valokuvat ovat ikävä kyllä liimautuneet vuosien mittaan toisiinsa kiinni.

Muu aineisto, kuten lehtileikkeet ja muut orkesterin toimintaan liittyvät asiat ovat jääneet vähemmän järjestelmälliselle hoidolle. Ongelmana Soittajajopilla, samoin kuin monella muulla yhdistyksellä nykyisin on vastuuhenkilön puute, ja arkistointityötä hoidettava tekee sen vapaaehtoistyönä joko palavasta innosta tai välttämättömästä pakosta ilman siihen varattua rahaa tai aikaa.

5.3.3 Jatkotutkimuksen aiheita

Haastatellessani entisiä Keuruun Soittajajopioita kuulin että monet heistä olivat soittaneet myös kirjapaino Otavan soittokunnassa ja olleet kirjapainossa myös töissä. Soittajien kotona kuulin kiehtovia tarinoita kirjan sidonnan käsityövaiheista ja näin kauniita mallikappaleita muun muassa aidolla kullalla silatuista kirjoista.

Koko Keuruun Otavan kirjapainon tehdasmiljöö ja sen historia alkoivat kiehtoa minua suunnattomasti. Keuruun vapaa-aikasihteeri Virva Asp on kasvanut Otavan alueella ja hän muisteli, miten tehtaalla oli heitä lapsia varten oma kenttävastaava, jolta saattoi ”tilata” talvella muun muassa järven jäälle luistinradan tai latuja lähimetsiin. Otavan kirjapainon ainutlaatuinen historia ja merkitys Keuruulle olisi erinomainen historiikin tai opinnäytetyön aihe journalismin koulutusohjelmassa mediatutkimukseen liittyen.

5.4 Mitä tekisin toisin

Kovimmin kantapään kautta tulevat opetukset liittyvät taittoon ja painotekniikkaan sekä kuvien valintaan. Lisäksi painetussa kirjassa näkyvät ikävästi pienetkin painovirheet. Oikoluku jäi monista inhimillisistä syistä vähemmälle huomiolle.

5.4.1 Taitto

Ensimmäisessä taittopalaverissa puhuimme taittajan kanssa valokuvien osalta nimenomaan värikuvaliitteestä, siis keskitetystä 32-sivuisesta/16-lehtisestä liitteestä. Tämän

seikan hämärtyminen sekä taittajan että minun päässä teetätti myöhemmin sitten viime hetken selkkauksen, jolloin taitto meni uusiksi muutama päivää ennen painoluvan deadlinea. Kun Otava sai työryhmältä periaatteellisen painoluvan 3.3.2012, tulikin bumerangina viesti, että värikuvia on liikaa ja väärissä paikoissa. Taitto meni kiireesti uusiksi. Painoluvan saamisen ehdoton deadline oli 8.8.2012, jotta kirja valmistuisi ajallaan.

Ongelmatilanne aiheutti ylimääräistä työtä taittaja Jaana Pasasen ja Virva Aspin kesken, jotka yhdessä istuivat ruudun takana fyysisesti Keuruulla Keuruskopiassa miettimässä taiton kuvien sijoittelua painon vaatimusten mukaiseksi. Printtimuodossa oleva fyysinen digikirja oli korvaamaton apu tässä uudelleen järjestämisessä, ja osaltani yritin myös ratkaista kotona Helsingissä painoarkkien paikkaa. Kykenin ehdottamaan käyttökelpoisesti vain kymmenen sivun soittajalistatekstin siirtämistä kirjan lopun ”väri-alueelta” alkupuolen ”mustavalkoiselle” alueelle. Muut ratkaisut kuvien paikan ja väri-/tai mustavalkoisuuden suhteen tekivät Virva Asp ja Jaana Pasanen.

Teknisesti vastuu olisi luonnollisesti ollut viime kädessä taitossa, mutta en kykene millään tavalla syyttämään taittajaa, koska tulin tiedän sen työmäärän, mikä hänen pöydälään pyörii – inhimillinen harhaantuminen ajattelussa projektin pitkittyessä oli siis sekä taittajan että minun virheeni. Ensisijaisesti olen sitä mieltä, että minun olisi kirjan kirjoittajana pitänyt sisäistää asia loppuun asti itse oikein, koska valitsin myös kuvat ja kuvituskuvat.

5.4.2 Kuvat

Jos olisin alun alkaen tiennyt, miten paljon kirjassa on lopulta tarpeen käyttää minun ottamiani kuvia nykypäivän tapahtumista, olisin paneutunut kuvauksiin teknisesti paremmalla kalustolla ja ajalla. Olen journalistina ollut aina sitä mieltä, että jutunteon yhteydessä täytyy olla kirjoittaja ja kuvaaja erikseen, jotta kummatkin osiot hoituisivat keskittyneesti ja ammattitaidolla. Minulle henkilökohtaisesti molempien yhdistäminen ei sovellu. Kumpaakin teen yhtä intensiivisesti ja mielellään, mutta eri aikaan ja eri tilanteissa.

Kauniissa teoriassa kuvittelin alun perin antavani taittajalle hänen toivomuksensa mukaisesti valmiin tekstikäsikirjoituksen printtinä, johon kuvien paikat olisi merkattu numeroilla ja irtokuvat tai sähköiset tiedostot olisi vastaavasti numeroitu järjestyksen mukaisesti. Todellisuudessa kuvien valinta jäi osaltani viime tippaan, ja niiden paikkaa kirjassa katsottiin osittain taittajan kanssa paikan päällä koneen takana ja osittain puhelimessa tekstijuoksutuksen sivunumeroiden perusteella tai sähköpostilla ja PDF-liitteillä.

Koko kuvapuolta hoitamassa olisi pitänyt olla kokonaan tai ainakin suurelta osin apuna toinen henkilö, mieluiten keuruulainen, joka olisi tuntenut kasvoja ja avainhenkilöitä vuosien varrelta paremmin kuin minä. Virva Asp ja soittajatoverit auttoivat parhaansa mukaan. Tunnistin henkilöitä ainoastaan oman aikakauteni kuvista, ja joitakin kasvoja sitä edeltäneeltä ja sen jälkeiseltä ajalta. Myöhemmät vuosikymmenet olivat minulle henkilöiden suhteen täysiiä kysymysmerkkejä.

Vanhempaa, 1950-luvun, ja uudempaa eli vuodesta 1985 eteenpäin liittyvää kuva-aineistoa tunnistettiin Keuruulla vanhempainyhdistyksen jäsenten ja muiden asiantuntevien paikallisvoimien avulla muun muassa kyläkahvila Satumaassa.

Havaitsin, että kaikkien kuvien taakse tulisi laittaa pitävä tarralappu, jossa on kuvan haltijan tiedot, palautusosoite, mahdolliset kuvaajatiedot ja kuvassa olijat. Vanhoihin ja henkilökohtaisiin kuviin tällainen tarra ei aina sovellu. Silloin pitäisi olla jokaiselle kuvalle oma kuori, jossa tiedot ovat kuoressa, ja kuvia käsitellään niin, että kuvat pysyvät aina oikeissa kuorissa. Taittaja Jaana Pasanen on tällaisesta järjestelmällisyydestä elävä esimerkki.

Oikeita kuvatietoja tarvitaan koko ajan ja viimeistään kuvien palautusten yhteydessä. Tarra tai kuori pelastaa erityisesti silloin, jos kuvaa on käytetty kirjassa yleisesti tekstin yhteydessä, ilman kuvatekstiä. Täten pysyy itsekin myöhemmin selvillä siitä, kenen albumista kuva on peräisin. Kirjaa työstäessäni katselin ja käsittelin liioittelematta satoja kuvia Lotta Haapamäen, Soittajapoikien arkiston ja soittajien, johtajien ja orkesterin tukijoiden kuvakokoelmista.

Kirjan edetessä valitsin Keuruulta mukaani vain pienen erän kulloiseenkin teeman tai aikakauteen liittyviä kuvia ja onnistuin pitämään ne järjestyksessä isoissa kuorissa ja/tai muovitaskuissa, joista tiesin, mihin ja kenelle ne kuuluivat. Työrupeaman jälkeen pyrin palauttamaan välittömästi oikeille tahoille sellaiset kuvat, joita en ajatellut käyttäväni kirjassa.

Minulle avoimia ja epävarmoja kysymyksiä liittyi eniten kuvapolitiikkaan; olisiko minun kirjan kirjoittajana pitänyt huolehtia siitä, että henkilöjuttuihin valitsemieni kuvien antajilla on kuvaajan suomat oikeudet kuviin? Silloin, jos kuvaaja oli tiedossa, varmistin luvan kuvaajalta.

Vanhojen valokuvien suoja-aika on 50 vuotta. Teoskynnys, joka pidentää suoja-aikaa 70 vuoteen, ei täyttynyt esimerkiksi Suomen Kuvalehden ja Seura-lehden vuoden 1955 kuvissa, koska ne oli otettu ennen vuotta 1966. Niitä saattoi siis käyttää kysymättä erikseen julkaisulupaa.

Käsitykseni, ettei vanhoista ryhmäkuvista tarvitse kysyä siinä olevien henkilöiden lupaa julkaisemiseen, lienee aika lailla mutu-tietoa, mutta pitää toivottavasti paikkansa. Mietin myös, että jos tiesin jonkin ryhmäkuvan kuvaajan olevan jo edesmennyt, olisiko minun pitänyt kysyä julkaisulupa perikunnalta? Muutamassa epäselvässä tapauksessa tyydyin kategorioimaan kuvat ”soittajien ja johtajien albumit” alle.

5.4.3 Oikoluku

Painetun kirjan oikoluvun heikkous ei ole tässä projektissa niin sanotusti kenenkään syytä. Viime hetken kiireisiin vaikuttivat inhimilliset tekijät – etenkin kuukauden mittainen sairauslomani siinä vaiheessa, kun valmis tekstiversio olisi pitänyt olla jo ryhmäläisten käsittelyssä.

Oikoluettavaa tekstiä lähetin alun alkaen pätkissä Jorma Haapamäelle, Virva Aspille ja Pirjo Ikkalalle. Palautetta sain lähinnä hyväksynnän muodossa, ja Haapamäeltä ja Aspilta lisäksi myös lisäideoita ja kommentteja. Postituksen ulkopuolelle jäivät kaupunginjohtaja Timo Louna, jonka oli tarkoitus ollakin vain käynnistävä taustahahmo, sekä

DVD:n tekijä Eine Joutsijoki ja Teuvo Mujo. Kirjailija Eine Joutsijoen suorittama oikoluku olisi itsestään selvästi ollut tarpeen, mutta alun alkaen oli tiedossa, ettei hänellä omien projektinsa vuoksi ollut siihen mahdollisuutta.

Aikaisemmin mainittu väärinkäsitys taiton suhteen ja sen korjaustyö vei työryhmäläisiltä tehokkaan työajan ”loppusilausvaiheessa”, jolloin oikolukuun oli varattu aikaa ja mahdollisuuksia korjata vielä joitakin pikkuvirheitä ennen kirjan painoon menoa. Muuna aikana kaikki tekivät tahoillaan aivan muita päivätöitä, joten oikoluvun vaatimaa aikaa ei projektin kuluessa kenelläkään liiemmin ollut. Kaikenlaisten kiireiden loppusumma vaikutti siihen, että kirjaan jäi ikäviä kauneusvirheitä, ja väkisin ne hieman häiritsevät.

Pääasiassa painetun tekstin puutteet ovat kosmeettisia pikkuvirheitä, kuten lainausten käyttö lainausten sisällä, eli ”- ja ´-merkkien oikea sijoittelu. Samoin Wordin teknisistä toiminnoista ja asetuksista johtuen ajatusviivan (–) ja väliviivan (-) käyttö on suorastaan painajaismaista. En ehtinyt kaikkia huomaamiani epäloogisuuksia hipsujen ja viivojen suhteen korjata ennen painoa. Olisi ollut syytä olla tekstiä kirjoittaessa alun alkaen niidenkin suhteen tarkempi ja huolellisempi.

Niin ”sokeita” olimme loppuvaiheessa kaikki asianosaiset, että kansi oli vähällä mennä painoon kolmella t:llä: **”Ja soitto soi”**. Ylimääräisen t:n huomasi Erkki Haapamäen pojantytär, joka vilkaisu isänsä kanssa PDF-kuvaa tietokoneella. Asia ehdittiin korjata 14.1.2012 juuri ennen painokoneen ensimmäistä pyörähdystä. Täysin ulkopuolinen oikolukija tulisi siis välttämättä olla käytettävissä kirjaa kuin kirjaa tehdessä.

Asia, jonka ehdottomasti nyt tekisin toisin, olisi nimien, tittelien ym. ulkoasu käyttämiäni lainausten yhteydessä. Kirjassa oleva muoto johtuu osittain luvussa 3.2.1. kuvaa-mastani jäsenhaastattelulomakkeen puhtaaksikirjoitustavasta. Toisena syynä nykyiseen muotoon oli, että haluaisin itse lainausta lukiessani tietää muutakin kuin henkilön nimen. Minua kiinnostaa, kuka ja mikä haastateltava on nyt, eli naisen kohdalla tarvitaan myös tyttönimi. Lisäksi haluan tietää, milloin henkilö on soittanut, ja mitä soitinta.

Jos voisin muuttaa kirjaan valitsemaani käytäntöä, laittaisin lainauksen yhteyteen vain nykyisen nimen. Nykyisten nimien perusteella tekisin aakkosjärjestyksessä kirjan loppuun erillisen listan, josta näkyisi mahdollinen entinen sukunimi, soittajavuodet ja soitin. Se tekisi sitaattiosuuksista huomattavasti selkeämmän ja luettavamman.

5.4.4 Työpäiväkirja

Työpäiväkirjaa pidin suurimman osan aikaa melko tarkastikin. Jälkikäteen huomaan, että olisin saanut olla muistiinpanoissani vieläkin yksityiskohtaisempi sen suhteen, mitä tein milloinkin. Tekstin tuottamisen lomassa se oli kuitenkin suorastaan mahdotonta, eikä esimerkiksi tekstiosuutta pysty jaottelemaan ja jäljittämään, milloin ja montako tuntia meni alitajuiseen kehittelyyn ja montako varsinaiseen kirjoittamiseen.

Kirjoittaessa kaikki unohtui; syöminen, nukkuminen, ihmissuhteet. Olen tyytyväinen, että minulla kuitenkin on melko kattavat muistiinpanot koko prosessin ajalta, muuten olisi tämän raportinkin kirjoittaminen ollut vaikeaa. Ihanteellista olisi ollut rakentaa työpäiväkirjaa raporttia varten heti alkumetreiltä, vaikkapa eri tehtävien teemojen alle, niin jälkikäteen muisteltavaa ja tarkistettavaa olisi ollut vähemmän.

Sähköisenä aikana kaikki tärkeät tiedot ovat kännykässä ja tietokoneella. Ne tiedot ovat hyödyttömiä, jos kännykän virta loppuu tai tietokoneen nettiyhteys ei toimi jossakin katveessa. Aloin arvostaa suuresti tapaani kirjoittaa nimiä, osoitteita ja puhelinnumeroita vihkoon. Fiksua olisi ollut kirjata keskitetysti pieneen, erilliseen vihkoon kaikki kontaktihenkilöt yhteystietoineen haketyöryhmästä lähtien. Nyt ne ovat muutamassa, prosessin aikana täyttyneessä muistivihkossa, mutta parempi niinkin kuin hajallaan bittiavuudessa

Lisäksi tajusin, että tällaisen projektin suhteen tulee arvioida voimavaransa realistisesti. Olin innoissani ottamassa toista työharjoittelua Sharewood.org:iin jo kesällä 2011 päällekkäin opinnäytetyön kanssa, mutta siirsin aloitusta syyskuulle. Sekin oli sitten liikaa, mutta koska olin lupautunut, yritin pitää lupaukseni, mutta jouduin keskeyttämään sairaslomaan. Opin sen, että näin laajan projektin läpi vieminen on täyspäiväistä työtä, eikä silloin tehdä yhtään mitään muuta.

5.4.5 Soittajarekisteri

Jälkikäteen olen kiitollinen siitä, että tein soittajarekisterin suhteen alun alkaen päivittäin töitä. Ainoa tekijä, joka siitä jäi puuttumaan, oli päivittää tiedossa olevien henkilöiden kohdalle mahdollinen nykyinen soitin. Tätä teinkin jonkin verran juhlakonsertin 2012 orkesterin kokoonpanoa selvittääksemme ja nuottien postitusta varten. Silloinkaan se ei ollut yksiselitteistä, vaan jotkut henkilöt soittavat useampaakin instrumenttia, joten soittajien taholta tuli lähinnä kysymystä: ”mikä soitin tarvitaan?” En ole kapellimestari kookakseni orkesterin, joten luovuin tällaisesta yksityiskohtaisesta rekisteröinnistä.

G-mailissa olisi osoitekirjaan pitänyt ehtiä heti päivittää henkilön oikea nimi ja naispuolisten osalta myös tyttönimi sähköpostiosoitteen lisäksi. Jos postia lähtee esimerkiksi osoitteeseen ”eva.maailma@suomi24.fi”, ei se kerro, että vastaanottaja on Eeva Jyrinki, jota taas soittajarekisteristä tai henkilönä ei tunnista muulla nimellä kuin tyttönimellä Eeva Kosola. Sen tyylisten osoitteiden kohdalla kuin ”lulaa5@hotmail.com” tai ”batteryx313@luukku.com” (kuvitteellisia), on vielä vaikeampi tietää, kenelle sähköpostia lähtee.

5.4.6 Haastattelulomake

Katsellessani prosessia taaksepäin tajuan, että yleisluontoisen haastattelulomakkeen lähettäminen mahdollisimman monelle soittajalle aineiston keräämiseksi oli välttämättöntä, koska palautteista sai hyvän yleiskuvan. Jos olisin ennakkoon ollut viisaampi tai jos olisi ollut mahdollista lähteä vastanneiden kanssa kakkoskierrokselle, olisin kysynyt asioita yksilöidymmin.

Oman kokemuksen pohjalta olisi nimittäin oikeastaan pitänyt osata kysyä jo suoraan, mitkä olivat hienoimmat ja kauheimmat kokemukset a) esiintymisissä, b) leireillä ja c) matkoilla, niin olisin saanut elävämpiä ja monipuolisempia vastauksia heti kerralla. Nyt haastattelulomakkeiden anti oli paljolti se, että yksiselitteisesti ne esiintymiset, leirit ja matkat olivat ne hienoimmat tai kauheimmat kokemukset.

Mietin, paljonko ensimmäisen postituksen haastattelulomakkeen fyysinen ”sekavuus” (liite 5) vaikutti alun vaisuun palautusprosenttiin. Mietin myös, vastasivatko haastatteleluun vain ne, joilla oli miellyttäviä muistoja ja kokemuksia. Jatkaessani sinnikkäästi haastattelulomakkeen sähköpostitteluä myöhään syksyyn 2011, sain mielestäni riittävästi myös kriittistä näkemystä asioista. Ikäviäkin muistoja oli ja otin niitä mukaan kirjaan.

Innokkaimpia muistelihoita olivat 1950–1980 -lukulaiset. Uskon, että jos orkesterin 70-vuotishistoriikki vuonna 2022 vielä kirjoitetaan, siinä kuuluu enemmän soittajien ääntä myös 1990-luvusta eteenpäin. Ihmismieli tuntuu pystyvän prosessoimaan objektiivisemmin asioita, joihin on välimatkaa vähintään kaksikymmentä vuotta. Siitä lähtien aikaa alkaa myös kullata muistoja.

5.5 Matkalla kirjailijaksi

Koko historiikkiponnistus vahvisti sen, että se, mitä osaan, on kirjoittaminen ja että kirjoittaminen on ihan oikea ammatti. Prosessin myötä vahvistuin ratkaisevasti kirjailijana ja ihmisenä, koska todellakin – se mikä ei tapa, vahvistaa. Selvisin hengissä! Jos olisin tiennyt, mitä tuleman pitää, olisin alkuperäisen kieltäytymiseni mukaisesti miettinyt vielä toisenkin kerran ennen tähän työhön ryhtymistä.

Parhaat ja antoisimmat haastattelut sain henkilökohtaisesti tapaamalla. Siinä valossa on mielestäni nykyjournalismia köyhdyttävää tehdä sähköposti- ja puhelinhaastatteluja. Toisaalta kokemus vahvisti suuresti identiteettiäni hitaana, läsnä olevana ja reportaasimaisesti tunnelmoivana toimittajana.

Miten parin vuoden takaisesta suunnitelmasta sitten päästiin kirjaksi asti – sitä en osaa täsmälleen jälkikäteen selittää. Projekti tuntui pariin otteeseen mahdottomalta tehtävältä. Suurimmat pattitilanteet kirjoittamisen suhteen olivat ”musiikin esihistoriasta” siirtyminen varsinaisesti Keuruun Soittajapoikien aikaan sekä myöhemmin kirjan lopullisen tekstin määrän hahmottaminen ja karsiminen kirjaan mahtuvaksi.

Tekstin osalta kirjan rakenne muotoutui työn aikana. Teksti sisältää subjektiivisen kertojäänen ja objektiivisen faktatiedon vaihtelua. Vaikka runsas soittajien kokemusten ja

lainausten suora käyttö saattaa vaikuttaa helpolta ratkaisulta ja enemmän ”toimittamiselta”, koen olevani ennen kaikkea kirjailija, joka on julkaissut ensimmäisen teoksensa. Oikeanlainen kysymysten asettelu ja vastausten editointi vaati mielestäni kirjailijalta vaadittavaa ominaisuutta – tunneälyä.

Ensimmäinen kirja on aina terapiakirja. Loppuvaiheen sairausloma stressin takia aiheutui paljolti myös siitä, että prosessin edetessä jouduin palaamaan omaan menneisyyteeni ja soittamisen lopettamisen traumaan. Silti olen hanketyöryhmän kanssa yhtä mieltä siitä, että tätä historiikkaa ei olisi pystynyt kirjoittamaan kukaan muu kuin entinen Soittajapoika. Niin paljon Soittajapoikat-ilmioon ja -kulttuuriin sisältäpäin perehtymistä aihevaati. Minun kirjoittamanani kirjasta tuli tämännäköinen, ja työryhmän ja yleisöpalautteen mukaan siinä tulee kattavasti esille kaikki olennainen Keuruun Soittajapoikien 60 vuoden varrelta.

Kirjan julkaisun jälkeen en halunnut nähdä sitä neljään kuukauteen. Olin varma, etten enää koskaan kirjoita yhtään mitään. En raportin raporttia enkä mitään muutakaan – uupumus oli niin suuri ja takki niin tyhjä. Sain runsaasti kiitosta työryhmäläisiltä, lukijoilta ja soittajatovereilta, mutta aluksi en halunnut sitä edes kuulla, enkä varsinkaan uskoa. Nyt näen kirjassa itsekkin paljon kiinnostavaa ja huomaan muutakin kuin painovirheet. Osaan arvostaa omaa työtäni.

Historiaa on tullut kirjoitetuksi tämän raportin aikanakin sen venyessä syksystä 2012 kevääseen 2013. Kirjani aihepiiriin liittyen on tapahtunut nopeita muutoksia lyhyessä ajassa esimerkiksi varuskuntien lakkauttamisen ja etenkin historiallisten varuskuntasoitokuntien lopettamisen myötä.

Kirjoittajana huomaan olevani tarkkaileva pohdiskelija. Journalistikoulutukseni alussa olen sanonut julkisesti ja ääneen, etten ikänikään puolesta tule koskaan työskentelemään toimittajana hektisessä toimituksessa, vaan kirjoitan vain freelancerina ja vain henkilöjuttuja ja reportaaseja. Tämä käsitys itsestäni kirjoittajana on vain vahvistunut.

Identiteetiltäni olen kirjailija ja seuraavana kirjanani kirjoitan oman kaunokirjallisen teoksen. Sen kirjoittaminen tulee olemaan helpompaa, koska fiktiivisessä teoksessa olen vastuussa vain itselleni siitä, mitä kirjoitan. Kirjoittamisen taivas ja helvetti on nyt joka kantilta tuttu, eikä kirjan teon vertaaminen lapsen odotukseen ja synnytykseen ole lainkaan kaukaa haettu. ”Ei enää koskaan!” -tunne vaihtuu pikku hiljaa uusiksi kirjaimiksi ja riveiksi.

6 Historiikinkirjoittajan huoneentaulu

1. Varmista, että olet alusta loppuun saakka selvillä taiton ja painon teknisistä vaatimuksista, mikäli se vaikuttaa omaan osuuteesi kirjan tekemisessä eli jos suunnittelet ja valitset myös kuvat. Selvitä kuvien ja skannausten tekniset vaatimukset kuten esimerkiksi resoluutiot ja värimääritys. Muista kuvien määrä.
2. Jos olet tottunut kirjoittamaan sanomalehti- ja/tai nettitekstiä, tee kirjatekstissä huomattavasti pitempiä kappaleita.
3. Kirjoita tekstitiedostosi alun alkaen taiton toivomalla tavalla fontin, tyylien, otsikoiden ynnä muun suhteen.
4. Hanki oikolukija, ellei sinulla ole kustannustoimittajaa. Projektiryhmässä oikoluvulle olisi nimettävä ulkopuolinen henkilö.
5. Lähetä kaikki sähköinen materiaali PDF:nä jos on tarkoitus, että esimerkiksi jokin lomake tulostuu täsmälleen haluamallasi tavalla – samoin tekstitiedostot, jos ne lähetetään vain luettavaksi. Siirrä kaikki sähköiset tiedostot tietotekniikan yhteensopimattomuuden varalta kulloisellekin vastaanottajalle **aina** myös PDF:nä.
6. Jos lähetät haastattelulomakkeita jonkin yhdistyksen tai järjestön jäsenille, älä ylitä tai aliarvioi iän perusteella heidän sähköistä asiointikykyään. It-taidoista olisi hyötyä, jos osaisi rakentaa haastattelulomakkeen siten, että sen voi lähettää ja vastaanottaa sekä sähköisesti että fyysisesti.
7. Tee alusta alkaen selkeitä kansioita sekä tietokoneella että fyysisesti vihkoihin tai mappeihin, vaikka olisi miten kiire:
 - **lähteet** (sitä mukaa lähdeluetteloon, kun käytät lähdettä tekstissä), varmista lähteen oikeellisuus vähintään kahdesta paikasta, mieluiten 3-4:stä
 - **avainhenkilöiden yhteystiedot** (pieni osoitevihko on korvaamaton, koska postiosoitteitakin usein tarvitaan tänä sähköisenä aikana)
 - **kuvaluettelo** ja **julkaisuluvan yksilöinti** sitä mukaa kun kuvia kertyy
 - **vapaakappaleen saajat** jo kirjoitusvaiheessa ja mieti kohdallasi/ projektiryhmän kanssa, **miten**, **missä** ja **milloin** ne **luovutetaan**, ja **kuka** luovuttaa
8. Opettele riittävästi tekstinkäsittelyn tekniikkaa osataksesi liikkua pitkässä tekstissä ja hallitaksesi käyttöä ja työstämistä helpottavia teknisiä yksityiskohtia.

9. Hae **ISBN-numero** Kansalliskirjastosta, kun kirjan taitto- ja painopaikka on selvillä ja valmistuminen suhteellisen varmaa; vuonna 2012 hakulomake löytyi täältä: <http://www.kansalliskirjasto.fi/julkaisuala/isbn.html>
10. Varaa aikataulussa aikaa yllätyksille ja esimerkiksi omalle tai muiden sairauslomille ja muille lomille.

Lähteet

Hirvonen, Saara; Moision, Emilia; Vilo, Inka. 2009. Vakuuttavaa yhteistyötä ja tiedonjako. Vakuutusalan tekniset tarkastajat ry, Vatek, hallitus ja juhlatoimikunta 2008–2009. Kariston Kirjapaino Oy Hämeenlinna.

Jyrinki, Eeva. 2012. Ja soitto soi, Keuruun Soittajapojat 60 vuotta paisteessa ja pakkaessa. Keuruun kaupunki. Otavan kirjapaino Keuruu.

Keuruun museo. Luettavissa: <http://www.keuruu.fi/museo/kirkkoherrat.html>. Luettu: 1.10.2011. (Lisäksi kopio liitteessä 10; sivu 4/4).

Korpela, Jukka. Luettavissa: <http://www.cs.tut.fi/~jkorpela/kielenopas/index.html>. Datatekniikka ja viestintä. Aineistoa suomen kielestä. Luettu: 1.9.2011–28.2.2012.

Nykänen, Harri; Tervo, Jouni. Nokka, kiven sisällä. 2010. Johnny Kniga Kustannus imprint of Werner Söderström Corporation. Bookwell Oy Juva.

Tuuri, Antti. 2010. Lemminkäisen sata vuotta, merisatamasta maailman ääriin. Lemminkäinen Oyj. Kariston Kirjapaino Oy Hämeenlinna.

Liitteet

Liite 1. ”Ja soitto soi” -kirja

Liite 2. Suur-Keuruu 7.7.2010

Liite 3. Suur-Keuruu 9.7.2010

Liite 4. Kesäkuu 2011 infokirje soittajille

Liite 5. Haastattelulomake, palautus 30.6.2011

Liite 6. Uudistettu infokirje soittajille kesällä 2011

Liite 7. Alkuperäinen haastattelulomake PDF:nä, palautus 8.8.2011

Liite 8. Suur-Keuruu 4.7.2011

Liite 9. Kirjan kuvaluettelo

Liite 10. Ensimmäisen taittoversion 2.2.2012 sivut 9, 13, 17, 19

Liite 11. Suur-Keuruu 6.7.2011

Liite 12. Suur-Keuruu 16.3.2012

Liite 13. Suur-Keuruu 19.3.2012